

SGP The GEF
Small Grants
Programme

*Empowered lives.
Resilient nations.*

*Дэлхийн цараагаар сэтгэж
Нутгийн энгээр бүтээцгээе*

ХӨГЖИЛ ДЭВШИЛД ХАМТДАА

Даян Дэлхийн Байгаль Орчны Сангийн Жижиг Төслийн Хөтөлбөрөөс
2015-2016 онуудад хэрэгжүүлсэн төслүүдийн тойм

Улаанбаатар хот
2019 он

ХӨГЖИЛ ДЭВШИЛД ХАМТДАА

Даян Дэлхийн Байгаль Орчны Сангийн Жижиг Төслийн Хөтөлбөрөөс
2015-2016 онуудад хэрэгжүүлсэн төслүүдийн тойм

Даян Дэлхийн Байгаль Орчны Сангийн Жижиг Төслийн Хөтөлбөрийн санхүүжилтээр
“Тогтвортой хөгжил-Байгаль орчин сан” төрийн бус байгууллагаас бэлтгэн хэвлүүлэв.

Хянасан: Б.Ганбаатар /Даян Дэлхийн Байгаль Орчны Сангийн Жижиг Төслийн Хөтөлбөрийн
Үндэсний Зохицуулагч/

АГУУЛГА

Өмнөтгөл.....	5
Товчилсон үгсийн жагсаалт.....	6
Даян Дэлхийн Байгаль Орчны Сангийн Жижиг Төслийн Хөтөлбөрийн тухай.....	7
Даян Дэлхийн Байгаль Орчны Сангийн Жижиг Төслийн Хөтөлбөрөөс 2015-2016 онуудад хэрэгжүүлсэн үйл ажиллагааны тухай	8
Төслүүд.....	9
Булган аймгийн зарим сумдын ойн нөхөрлөлүүдийг чадавхижуулах нь.....	9
Наран төгөл.....	11
Био ялзмаг болон амин нүүрс үйлдвэрлэх шинэ био технологи эзэмших.....	12
Зарим нэн ховор, ашигт ургамлыг үржүүлж тарьц, суулгац, үр бэлтгэх.....	14
Нөхөрлөлүүдийг чадавхижуулах замаар ногоон хөгжилд хувь нэмэр оруулж, уламжлалт ахуй, соёлыг сэргээн дэлгэрүүлэх.....	16
Сэрүүний улиралд ашиглах боломжтой хүлэмжийн загвар нэвтрүүлэх.....	18
Нөхөрлөлүүдийн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлд нарны эрчим хүч ашиглах.....	19
Говийн бүсэд цөлжилттэй тэмцэх санаачлагуудад дэмжлэг үзүүлэх.....	21
Иргэдийн хамгаалалттай газар нутагт шинэ бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэж, орлогоо нэмэгдүүлэх замаар чадавхийг бүрдүүлж, менежментийг сайжруулах.....	22
Биндэр сумын төвийг ногооруулцгаая.....	24
Жижиг Төслийн Хөтөлбөрийн 2015-2018 оны Стратеги боловсруулах.....	25
Эко нүүрс.....	27
Био ялзмаг үйлдвэрлэх арга, технологийг нөхөрлөлүүдэд эзэмшүүлэх.....	28
Хамтдаа зөгийжих хялбар боломж.....	31
Сургалтын “Байгаль” төв байгуулах, үрийн нөөцийн сан бүрдүүлэх.....	32
Хараа голын дагуух зарим сум суурин газрын орчимд ойн зурвас, ногоон гудамж байгуулах.....	34
“Эко Хэнтий” + “Зэгст нуур ширгэхгүй, жуулчны мөр тасрахгүй”.....	35

Эрүүл хөрс, экологийн цэвэр бүтээгдэхүүний төлөөх эмэгтэйчүүдийн манлайлал.....	37
Эко аялал-тогтвортой хөгжил.....	39
Тогтвортой хөгжлийн зорилтуудыг хэрэгжүүлэхэд төр иргэний нийгмийн түншлэл, яриа хэлцлийн механизмыг ашиглах.....	41
Жижиг Төслийн Хөтөлбөрт шинээр хамрагдах нөхөрлөлүүдийг чадавхижуулах нь.....	43
Төв аймгийн зарим сумдын иргэдийн төмс, ногооны талбайд хамгаалалтын зурвас байгуулах, Зуунмодны голын дагуу бургасжуулах.....	45
Өрхийн жимсний аж ахуйг хөгжүүлэх, эко хашаа байгуулах ажил өрнүүлсе.....	47
Зөгийчдийг дэмжих, балт ургамал тариалж зөгийн бэлчээр, малын тэжээлийн нөөцийг нэмэгдүүлэх.....	49
Тарагт суманд булгийн эхийг хаших, ойн зурвас байгуулах.....	51
Жижиг Төслийн Хөтөлбөрөөс 2003-2014 онуудад хэрэгжүүлсэн үйл ажиллагааны тойм + хамгаалалтын зурвас.....	52
Ногоон хөгжилд ойн нөхөрлөлүүдийн оролцоог нэмэгдүүлэх нь.....	54
Аялал жуулчлалаар нөхөрлөлүүдийн орлогыг нэмэгдүүлэх.....	56
Говийн бүсэд загийг орлох түргэн ургадаг түлшний мод, тэжээлийн ургамал тариалж, ашиглах боломж-1 туршилт.....	58
“Мөнгөн усны хэрэглээг хязгаарлая” + “Ногоон дэлхий”.....	60
Нутгийн иргэдийн оролцоотойгоор мөнгөн усны далд хэрэглээтэй тэмцэх, хамтдаа хянах.....	62

ӨМНӨТГӨЛ

Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Хөгжлийн Хөтөлбөрөөс хэрэгжүүлдэг Даян Дэлхийн Байгаль Орчны Сангийн Жижиг Төслийн Хөтөлбөр нь 2003 оноос Монгол улсад үйл ажиллагаагаа явуулж эхэлсэн бөгөөд 2014 оныг дуусталхи хугацаанд төвийн бүсийн 11 аймагт байгаль орчныг хамгаалах чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулдаг иргэний нийгмийн байгууллагуудтай хамтран өөр хоорондоо салангид олон төрлийн үйл ажиллагаа бүхий 382 жижиг төсөл хэрэгжүүлсэн бол 2015 оноос эхлэн аажмаар ландшафтын түвшний үйл ажиллагаа руу шилжиж эхэлсэн билээ.

Жижиг Төслийн Хөтөлбөрийн хувьд ландшафтын түвшинд үйл ажиллагаа явуулна гэдэг нэг талаар шинэ зүйл байсан тул томоохон орон зайд олон иргэд, нөхөрлөлийг хамрах арга хэмжээнүүдийг судалж сонгон туршиж хэрэгжүүлэхэд анхаарч ажилласан юм. Тэдгээр арга хэмжээнүүдийг аль нэг ландшафтын хүрээнд тодорхой зорилго, чиглэлтэй сэдвүүдээр нэгдсэн зохицуулалттай хэрэгжүүлж эхэлсэн бөгөөд хэрэгжих төслийн овор хэмжээ бага зэрэг нэмэгдэж нэг төсөлд олон нөхөрлөл, бүлгүүд, түүнчлэн хувь иргэдийг хамруулах боломж бүрдсэн байдаг.

Ландшафтын түвшинд хэрэгжсэн төслүүдээс зөвхөн нэг төсөл буюу малын өтөг бууцаар био ялзмаг/амин бордоо хийх төслийг авч үзэхэд түүнд 3 аймгийн 20-иод сумдаас 60 гаруй нөхөрлөлийг хамруулж амин бордоо хийх арга, технологийг олон хүмүүст хүргэх, чийгийн улаан хорхой тараах ажлыг цаг хугацаа, хөрөнгө хүчний хэмнэлттэйгээр хийсэн байх жишээтэй. Энэ мэтчилэн цаашид хэрэгжүүлэх хэд хэдэн чухал арга хэмжээнүүдийн эхлэлийг тавьж дараа дараагийн жилүүдэд улам сайжруулж төгөлдөржүүлэн хөгжүүлэх зорилготойгоор байгаль хамгаалах нөхөрлөлүүд, бүлгүүд, иргэд, төрийн бус байгууллагуудтайгаа хамтран байгаль орчноо хамгаалах, тогтвортой хөгжлийн зорилтуудыг хэрэгжүүлэхэд бодитой хувь нэмрээ оруулахаар ажиллаж байна.

Сайн үйлс бүхэн дэлгэрэх болтугай!

Хөтөлбөрийн Үндэсний Зохицуулагч Б.ГАНБААТАР

ТОВЧИЛСОН ҮГСИЙН ЖАГСААЛТ

БНХАУ	Бүгд Найрамдах Хятад Ард Улс
ДДБОС	Даян Дэлхийн Байгаль Орчны Сан
ДБХС	Дэлхийн Байгаль Хамгаалах Сан
ЖТХ	Жижиг Төслийн Хөтөлбөр
ОМННХ	Онон Мөрний Нөхөрлөлүүдийн Нэгдсэн Холбоо
ОХУ	Оросын Холбооны Улс
НҮБ	Нэгдсэн Үндэстний Байгууллага
НҮБХХ	Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Хөгжлийн Хөтөлбөр
ТББ	Төрийн бус байгууллага
УИХ	Улсын Их Хурал
ХХК	Хязгаарлагдмал хариуцлагатай компани

ДАЯН ДЭЛХИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ САНГИЙН ЖИЖИГ ТӨСЛИЙН ХӨТӨЛБӨРИЙН ТУХАЙ

Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Хөгжлийн Хөтөлбөр (НҮБХХ)-өөс хэрэгжүүлдэг Даян Дэлхийн Байгаль Орчны Сан (ДДБОС)-гийн Жижиг Төслийн Хөтөлбөр (ЖТХ) нь “Дэлхийн цараагаар сэтгэж нутгийн энгээр бүтээцгээе” гэсэн уриан дор байгаль орчныг хамгаалах, тогтвортой хөгжлийн зорилтуудыг хэрэгжүүлэхээр дэлхийн 10 гаруй оронд 1992 оноос үйл ажиллагаагаа явуулж эхэлжээ. Өнгөрсөн хугацаанд уг Хөтөлбөр дэлхийн 140 шахам орныг хамарч байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээх арга хэмжээг хөдөө орон нутгийн иргэдийн ахуй, амьжиргааг дэмжихтэй уялдуулсан жижиг төслүүдэд санхүүгийн болон техникийн дэмжлэг түслалцаа үзүүлдэг дэлхийн хэмжээний томоохон хөтөлбөр болон өргөжсөн байна.

Хамтын оролцоо, ардчилал, уян хатан болон ил тод байдал нь ЖТХ-ийн дөрвөн тулгуур зарчим юм. Энэхүү Хөтөлбөр нь нөхөрлөлийн гишүүд, орон нутгийн иргэд, төрийн бус байгууллагууд, хөдөөгийн иргэдэд түшиглэсэн байгууллагууд болон бусад сонирхогч талуудыг хөтөлбөр, түүний үйл ажиллагааны төлөвлөлт, боловсруулалт, хэрэгжилтэд өргөнөөр

оролцуулахыг зорьдог юм. Төслүүд нь жижиг ч үзүүлэх нөлөө нь их байдгаараа онцлогтой. ДДБОС-гийн ЖТХ 2003 оноос Монголд үйл ажиллагаагаа эхлэн явуулж Архангай, Баянхонгор, Булган, Дархан-Уул, Дундговь, Говьсүмбэр, Орхон, Сэлэнгэ, Төв, Хэнтий, Өвөрхангай гэсэн 11 аймгийн нутаг дэвсгэрт жижиг төсөл хэрэгжүүлж иржээ. Зураг 1.

ЖТХ-ийн үндсэн зорилго нь биологийн төрөл зүйлийг хамгаалах, уур амьсгалын өөрчлөлтийг сааруулах, олон улсын усыг хамгаалах, газрын элэгдэл эвдрэл, цөлжилттэй тэмцэх, удаан задардаг органик бохирдуулагч бодисуудыг хэрэглээнээс гаргахад чиглэсэн үйл ажиллагааг хөдөөгийн иргэд, нөхөрлөлүүд, байгаль орчны төрийн бус байгууллагуудтай хамтран хэрэгжүүлэхэд оршдог. Уг Хөтөлбөрөөс хэрэгжүүлж байгаа төслүүд нь бусад газруудад давтагдах боломжтой, асуудлыг шинэлэг аргаар оновчтой шийдсэн, аливаа шийдлийг биет байдлаар гарган үзүүлж бодит үр дүнг эрхэмлэсэн, хөдөөгийн иргэдийн нийгэм-эдийн засаг, байгаль орчны нөхцлийг сайжруулахад бодитой хувь нэмэр оруулах үйл ажиллагаанд чиглэдэг юм.

Зураг 1. ДДБОС-гийн ЖТХ-т хамрагдсан нутаг дэвсгэрийн хилийн зураг

ДАЯН ДЭЛХИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ САНГИЙН ЖИЖИГ ТӨСЛИЙН ХӨТӨЛБӨРӨӨС 2015-2016 ОНУУДАД ХЭРЭГЖҮҮЛСЭН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ТУХАЙ

ДДБОС-гийн ЖТХ 2015 оноос ландшафтын түвшинд үйл ажиллагаагаа явуулах зарчмын шинэхандлага руушилжиж эхэлсэн билээ. Үүнтэй холбоотойгоор өөр хоорондоо салангид төрөл бүрийн төслүүд хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаанаас ландшафтын түвшинд зохицуулалттайгаар нэгдмэл, тодорхой зорилго, чиглэлтэй арга хэмжээнүүдийг авч хэрэгжүүлж эхэлжээ. ДДБОС-гийн ЖТХ-өөс Монгол улсад 2015-2018 онуудад явуулах үйл ажиллагааны Стратегид тусгагдсанаар Булган, Төв, Хэнтий аймгуудын газар нутгийн хойд хагаст байрших сумд болон Сэлэнгэ аймгийг бүхэлд нь хамарсан нутаг дэвсгэрт нөхөрлөл, иргэдийн хамгаалалттай газруудыг дэмжих болон агро-экологийн төрөл бүрийн арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэх гэсэн 2 үндсэн чиглэлээр үйл ажиллагаагаа явуулж төсвийнхөө 70 орчим хувийг зарцуулсан бол үлдэх 30 орчим хувийг 2003 оноос үйл ажиллагаагаа явуулж байгаа 8 аймгийн нутаг дэвсгэрт чухал шаардлагатай шинэлэг гэж үзсэн зарим арга хэмжээг санхүүжүүлсэн байна. ЖТХ нь 2015-2018 онуудад Монгол улсад явуулах үйл ажиллагааны Стратегид тусгагдсанаар нөхөрлөлүүд тухайн орчныхоо ландшафтыг хамгаалах, зохистой ашиглах болон ногоочид, газар тариалан эрхлэгчдэд агро-экологийн арга хэмжээнүүдийг авч хэрэгжүүлэх арга замуудыг зааж сурган хийлгэх 2 үндсэн чиглэлдээ түлхүү ажиллаж нийт 520,286 америк долларын төсөвтэй 32 жижиг төслийг хэрэгжүүлсний дийлэнхи нь ландшафтын түвшний арга хэмжээнд хамаарч байна. ЖТХ-өөс тодорхой газар нутгийг хариуцан хамгаалж байгаа нөхөрлөлүүдийг дэмжих, чадавхижуулах зорилгоор Нөхөрлөл хөгжлийн төв байгуулах, тэргүүний нөхөрлөлүүдийн үйл ажиллагаатай танилцах аялал, уулзалтууд болон Нөхөрлөл

хөгжлийн наадам зохион байгуулах, нөхөрлөл ТББ хоорондоо хамтран ажиллах үндсэн дээр хөдөөгийн иргэдэд түшиглэсэн аялал жуулчлал хөгжүүлэх, нөхөрлөлийн эзэмшлийн эко дэлгүүр ажиллуулах, төр иргэний нийгмийн түншлэл, яриа хэлцлийн механизм бүрдүүлэх, нөхөрлөлүүдийн бүтээгдэхүүний хийц загварыг өөрчлөн шинэчлэх, сав баглаа боодол, шошгыг сайжруулах, бүтээгдэхүүнээ цэвэр орчинд түргэн хатаахын тулд нарны эрчим хүчээр ажиллах битүү хатаагуур ашиглах, түүнчлэн ойн нөхөрлөлүүд мод үржүүлэх, хүнсний нарийн ногоо болон ховор ургамал тарих, ургалтын хугацааг уртасгах зорилгоор хавар эрт эхэлж намар орой болтол ашиглах хүлэмжүүдийг өөрсдөө хийх, нөхөрлөлүүд болон зарим ТББ-үүд өөрийн бүргасны плантаци, ховор ургамлын үржүүлгийн талбайтай болох, нөхөрлөлийн эзэмшлийн жимсний цэцэрлэгүүд байгуулах, нөхөрлөлүүдийг зөгий маллагаанд сургаж тэдэнд зөгийн бүл нийлүүлэх, балт ургамал бүхий хиймэл бэлчээртэй болгох ажлуудыг хийсэн бол агро-экологийн чиглэлээр олон нөхөрлөл, бүлгүүдийг малын өтөг бууцаар био гүмүс буюу амин бордоо, амин нүүрс хийж хөрс бордон үржил шимийг сайжруулах, иргэд нөхөрлөлийн эзэмшлийн төмс, ногооны талбайд хамгаалалтын зурвас байгуулах, байгалийн үр түүж цуглуулан үрийн сан бүрдүүлэх зэрэг үйл ажиллагааг явуулжээ. Мөн сумын төвийг ногооруулах, ойр орчинд нь ногоон зурвас байгуулах, булгийн эхүүдийг хашиж хамгаалах, жижиг голын дагуу хамгаалалтын зурвас хийх ажлыг түршиж нэвтрүүлсний дээр гар аргаар алт олборлогсдыг мөнгөн үс хэрэглэхээс татгалзах мэдээлэл, сүртчилгааны ажлууд хийж гүйцэтгэсэн байна.

ТӨСЛҮҮД:

Төслийн нэр: Булган аймгийн зарим сумдын ойн нөхөрлөлүүдийг чадавхижуулах нь

Төслийн дугаар: MON/SGP/OP5/Y4/STAR/LD/15/01

Хэрэгжүүлэгч байгууллага: Булган – Тэс нөхөрлөл

Төслийн хамрах хүрээ: Булган аймгийн Тэшиг, Хутаг-Өндөр, Баян-Агт, Сайхан сумд

ЖТХ-ийн санхүүжилт: 16,882 ам. доллар

Төсөл хэрэгжүүлэгчээс гаргасан хөрөнгө:

-мөнгөн: 0

-материаллаг: 11,754 ам. доллар

Төсөл хамрагдагсдын тоо: 14 нөхөрлөл

Төслийн зорилго: Булган аймгийн Хутаг-Өндөр суманд Нөхөрлөл хөгжлийн төв байгуулах, аймгийн хойд сумдын нөхөрлөлүүдийг идэвхижүүлэх, чадавхижуулах үйл ажиллагааг мод үржүүлэх, жимсний мод тарих зэрэг ажлуудыг зохион байгуулснаар эхлүүлэх.

Үйл ажиллагаа: Булган аймгийн хойд бүсийн Сайхан, Баян-Агт, Тэшиг, Хутаг-Өндөр зэрэг сумдын ойн нөхөрлөлүүдийн оролцоотойгоор Хутаг-Өндөр сумын төв дээр Нөхөрлөл хөгжлийн төвийн барилгыг барьж дотоод засал чимэглэл, тохижилтыг хийснээр дулааны улиралд үйл ажиллагаагаа явуулах боломжтой болжээ. Дээрхи сумдын зарим нөхөрлөлүүдэд чацаргана, үхрийн нүдний суулгац хуваарилан тарааж тариулан услах, арчлах талд дээр заавар зөвлөгөөгөөр хангаж байгаагийн дээр сургалтад зориулж худалдан авсан 2 хүлэмжийг эхний жил Хутаг-Өндөр сумын төвийн ойролцоо суурилуулж нөхөрлөлийн гишүүдийг сургаж дадлагажуулах ажлыг хийж байгаад 2 дахь жилээс нэг хүлэмжийг нь Тэшиг сумын төв дээр байрлуулж шинэс модны үрсэлгээ хийх, зарим хүнсний ногоо тарих сургалт дадлагыг явуулж байна. Мөн өмнө нь энэ суманд хэрэгжсэн аялал жуулчлалын жижиг төсөлд нэмэлт дэмжлэг болох зуны шовгор байр нэг ширхэг, зугаалгын жижиг завь 4 ширхэгийг нийлүүлж үйл ажиллагааг нь дэмжсэн байна.

Нөхөрлөл хөгжлийн төвийн гадагш тал

Төвийн барилгыг хүлээлгэн өгөө

ХӨГЖИЛ ДЭВШИЛД ХАМТДАА

Үр дүн: Нөхөрлөл хөгжлийн төв байгуулснаар Булган аймгийн баруун хойд бүсийн сумдын нөхөрлөлүүдийн үйл ажиллагааг идэвхижүүлэх, зохион байгуулалтад оруулах, нөхөрлөлийн гишүүдийг тодорхой чиглэлүүдээр сургалтад хамруулж чадавхижуулах, түүгээр ч барахгүй бизнесийн үйл ажиллагаагаа хамтран явуулах

боломжуудыг олгожээ. Мал аж ахуй голлон эрхэлж буй иргэд, нөхөрлөлүүдийг мод үржүүлэх, хүлэмжийн аж ахуй эрхлэх, чацаргана, үхрийн нүд зэрэг жимсний мод тарьж үр ашгийг нь хүртэх ажилд сургаж дадлагажуулж байгаа нь энэ бүс нутгийн иргэдийг шинэ, нэмэлт үйл ажиллагаа эрхлэхэд чухал алхам болсон байна.

8 нөхөрлөл тус тусдаа чацарганы талбайтай болжээ, Хутаг-Өндөр

Мод үржүүлгийн талбай, Хутаг-Өндөр

Мод үржүүлгийн хүлэмж, Тэшиг

Төслийн нэр: Наран төгөл

Төслийн дугаар: MON/SGP/OP5/Y4/STAR/LD/15/02

Хэрэгжүүлэгч байгууллага: “Гэрийн ногоон амьдрал” малчны бүлэг

Төслийн байршил: Төв аймгийн Батсүмбэр сум

ЖТХ-ийн санхүүжилт: 3,030 ам. доллар

Төсөл хэрэгжүүлэгчээс гаргасан хөрөнгө:

-мөнгөн: 0

-материаллаг: 2,100 ам. доллар

Төсөл хамрагдагсдын тоо: 1 малчны бүлэг

Төслийн зорилго: Үнээний фермерийн аж ахуйгаас гарч байгаа бууц хаягдалд анхан шатны боловсруулалт хийж хүлэмжийн хөрс болон жимсний модыг бордож ургуулахад ашиглах.

Фермерийн жижиг аж ахуй

Малын өтөр бууцаар био бордоо хийв

Үйл ажиллагаа: Төв аймгийн Батсүмбэр суманд 20 гаруй үнээтэй фермерийн жижиг аж ахуй эрхэлдэг “Гэрийн ногоон амьдрал” бүлэг өөрийн аж ахуйгаас гарч байгаа бууц хаягдлыг ахуйн нөхцөлд ялзруулж хүлэмжийн хөрс болон төрөл бүрийн жимсний модыг бордож ургуулах туршилт үйлдвэрлэлийн зориулалттай жижигхэн төсөл хэрэгжүүлжээ. Эхлээд бууцыг усалж

Хашаандаа чацарганы талбай байгуулав

Хашаандаа үхрийн нүдний суулгацууд тарив

дэвтээн гялгар уутаар хучиж сар гаруй хугацаанд ялзруулсны дараа төслөөс нийлүүлсэн хүлэмжин доторхи хөрс болон хашаан дотроо тарьсан үхрийн нүд, чацарганы 300 гаруй суулгац, мөн хашаа дагуулан хийсэн салхины хамгаалалтын зурвасын улиасны суулгацыг бордож ургуулах ажлыг амжилттай хийж гүйцэтгэсэн байна.

Хүлэмжийн аж ахуй эрхлэв

Үр дүн: Үнээний жижиг фермерийн аж ахуйгаас гарч байгаа бууц хаягдлаар гэр, ахуйн нөхцөлд амин бордоо хийж газар тариаланд ашиглах, хөрсний үржил шимийг сайжруулах, мод, ургамлыг бордоход ашиглах бүрэн боломж байгааг малчид, тариаланчид, бусад фермерийн аж ахуй эрхлэгчдэд харуулсан нь төслийн гол үр дүн болжээ.

Хашаагаа дагуулан хамгаалалтын зурвас байгуулав

Төслийн нэр: Амин бордоо, амин нүүрс үйлдвэрлэх шинэ био технологи эзэмших

Төслийн дугаар: MON/SGP/OP5/Y4/STAR/CC/15/03

Хэрэгжүүлэгч байгууллага: Мүгээ нөхөрлөл

Төслийн хамрах хүрээ: Булган, Сэлэнгэ, Дархан-Уул, Төв, Хэнтий аймгийн зарим сумд

ЖТХ-ийн санхүүжилт: 7,961 ам. доллар

Төсөл хэрэгжүүлэгчээс гаргасан хөрөнгө:

-мөнгөн: 0

-материаллаг: 21,162 ам. доллар

Төсөлд хамрагдагсдын тоо: 42 нөхөрлөл

Төслийн зорилго: Жил бүр Монгол улсад асар их хэмжээгээр хог болон хаягдаж байгаа малын өтөг, бууцнаас амин нүүрс гаргаж авах, чийгийн улаан хорхой ашиглан амин бордоо бэлтгэх арга ажиллагааг байгаль хамгаалах нөхөрлөл, хөдөө аж ахуйн хоршоодод зааж сургах.

Амин бордооны сургалтын талбайд, Баян-Өндөр

Нөхөрлөлүүд амин бордоо хийж эхлэв, Хэнтий

Үйл ажиллагаа: Малын өтөг, бууцнаас амин нүүрс гаргаж авах, чийгийн улаан хорхой ашиглан амин бордоо бэлтгэх 2 өдрийн сургалтыг Орхон аймгийн Баян-Өндөр сумын нутагт Мүгээ нөхөрлөлийн ногооны талбай дээр Сэлэнгэ, Төв, Хэнтий, Булган, Дархан-Уул, Орхон аймгийн 42 нөхөрлөл, хоршооны ахлагчдыг хамруулан хийж сургаж дадлагажуулсны дараа нөхөрлөл бүрт 10,000 орчим чийгийн улаан хорхой хуваарилан тараасан байна. Мөн 19 ширхэг амин нүүрсний зуухыг сонирхогч нөхөрлөлүүдэд хүлээлгэн өгч цаашид амин нүүрс хийх ажилд нь заавар зөвлөгөө өгч ажиллажээ. Чийгийн улаан хорхой хүлээн авсан нөхөрлөлүүд нутагтаа буцаж очоод өөр өөрсдийн талбай дээр амин бордоо хийх ажлыг бие даан гүйцэтгэж шаардлагатай тохиолдолд төсөл хэрэгжүүлэгчтэйгээ утсаар холбогдон заавар, зөвлөгөө аван ажиллаж байна.

Үр дүн: Жил бүр хэдэн арван сая тонноор гарч байгаль орчныг бохирдуулж байгаа өтөг, бууцыг иргэд, нөхөрлөлийн түвшинд сайн чанарын амин бордоо буюу био ялзмаг болгон ашиглах, мөн өтөг, бууцнаас амин нүүрс гаргаж авах сургалтыг 42 нөхөрлөл, хоршоог хамруулан хийж хэд хэдэн аймагт эхлүүлсэн нь энэ ажил, санаачлагыг цаашид шинээр олон олон иргэд, нөхөрлөлүүд тэдний жишээгээр хийж эхлэх үүд хаалгыг нээж өгсөн байна.

Амин бордооны талбайд, Хэрлэн

Юдэгийн хөндий хоршооны хийсэн амин бордоо

Амин нүүрс хийх сургалт, Баян-Өндөр

Амин нүүрсний зуухнууд

Төслийн нэр: Зарим нэн ховор, ашигт ургамлыг үржүүлж тарьц, суулгац, үр бэлтгэх

Төслийн дугаар: MON/SGP/OP5/Y4/STAR/BD/15/04

Хэрэгжүүлэгч байгууллага: Ховор ургамал сан

Төслийн байршил: Төв аймгийн Жаргалант сум

ЖТХ-ийн санхүүжилт: 15,991 ам. доллар

Төсөл хэрэгжүүлэгчээс гаргасан хөрөнгө:

-мөнгөн: 0

-материаллаг: 9,275 ам. доллар

Төсөлд хамрагдагсдын тоо: ТББ-ын 18 гишүүн

Төслийн зорилго: Байгаль цаг уурын өөрчлөлт, хүний бүрүү үйл ажиллагаанаас шалтгаалж нөөц нь хомсдож байгаа зарим нэн ховор, ховор эмийн ургамлыг үржүүлэх, нутагшуулах, тарималжуулах.

Талбайд худаг гаргав

Хамгаалалтын зурвас хийв

Үйл ажиллагаа: Төв аймгийн Жаргалант сумын Тээлийн хөндийд Жаргалант голын зүүн эрэгт Мэндийн үзүүр хэмээх газар 1 га атаршсан талбайг хашиж хамгаалан боловсруулалт хийн хог ургамлыг устгасны дараа борнойдож үндсийг хайлуулан тэгшилж бургасаар хашааны дотор талаар хамгаалалтын зурвас байгуулж төсөлд заасны дагуу гүний худаг гаргуулж 240 метр үрт услах суваг татаж холбогдох тоног төхөөрөмжийг авч бэлтгэснээр дараах нэн ховор, ховор ургамлын үр, тарьцыг хүлэмж болон задгай талбайд тарьжээ. Үүнд: Нэн ховор ургамлаас Манж Гандигар (*Sambucus Manshurica*), Алтан Тэрэлж (*Rhododendron aureum*), Монгол Хундгана (*Adonis mongolica*), Эгэл годил (*Acorus Calamus*), Бужгар Цагаана (*Lilium Martagon*), Цагаан даль (*Rhododendron adamsii*), Цагаан цээнэ (*Paeonia Lactiflora*) зэргийг мөн түгээмэл ач холбогдолтой Алтайн Далан хальс (*Lonicera altaica*), Ягаан цээнэ (*Paeonia anomala*), Их шүүдэргэнэ (*Chelidonium majus*), Өрөл (*Malus baccata*), час улаан Долоогоно (*Craetaegus Sanquinea*), Харгана (*Caragana spinosa*) зэрэг ховор ургамлын үр, тарьцыг суулгажээ. Түүнчлэн нэн ховор, ховорт бүртгэгдээгүй ч хүнс, эмчилгээний онцгой ач холбогдолтой Чацаргана (*Hippophae Rhamnoides*), Тэхийн шээг (*Ribes diacantha*), Сибир Тэс (*Sorbus Sibirica*) зэрэг ургамлуудаас тодорхой тоогоор сонгон авч цаашид үр, тарьц, суулгац бэлтгэх зорилгоор тарьжээ.

Талбай боловсруулж тарилт хийв

Ховор ургамлын талбайд

Үр дүн: Цаг хугацааны явцад элдэв шалтгаанаар нөөц, тархац нь хумигдсаар байгаа ховор, нэн ховор ургамлуудын генофондын цуглуулгын болон үржүүлгийн талбай бий болгож, цаашид эдгээр ургамлуудыг хамгаалах, нутагшуулах, үржүүлэх шаардлага, ач холбогдлыг төр засаг, ард иргэдэд таниулан ойлгуулж тэдний анхаарал, хөрөнгө хүчийг татах нэг боломжийг бүрдүүлсэн байна.

Ховор ургамлуудыг хаягжуулжээ

Доктор Отгонбилэг талбайд

Төслийн нэр: Нөхөрлөлүүдийг чадавхижуулах замаар ногоон хөгжилд хувь нэмэр оруулж, уламжлалт ахуй, соёлыг сэргээн дэлгэрүүлэх

Төслийн дугаар: MON/SGP/OP5/Y4/STAR/MF/15/05

Хэрэгжүүлэгч байгууллага: Хөгжилд хүрэх түншлэл ТББ

Төслийн хамрах хүрээ: Архангай, Баянхонгор, Булган, Говьсүмбэр, Дархан-Уул, Дундговь, Орхон, Өвөрхангай, Сэлэнгэ, Төв, Хэнтий аймгийн зарим сумд

ЖТХ-ийн санхүүжилт: 25,799 ам. доллар

Төсөл хэрэгжүүлэгчээс гаргасан хөрөнгө:

-мөнгөн: 16,786 ам. доллар

-материаллаг: 6,210 ам. доллар

Төсөлд хамрагдагсдын тоо: 44 нөхөрлөл

Төслийн зорилго: Үйл ажиллагаа, үзэл санаа, эрхэм зорилгоороо нэгдсэн нөхөрлөлүүд дотоод засаглалаа бэхжүүлж хамтдаа чадавхижсаны үр дүнд нүүдлийн болон уламжлалт ахуй соёлыг сурталчлах, бусдад зааж сургах, сэргээн дэлгэрүүлэх, нийгэмд өөрсдийн дуу хоолойг хүргэх замаар ногоон хөгжилд хувь нэмрээ оруулах.

Бургасны чирэнхийний бэлдэцүүд

Бургасны чирэнхий суулгаж байгаа нь, Биндэр

Үйл ажиллагаа: Юуны өмнө гишүүн нөхөрлөлүүдээ түшиглэн нийтдээ 300,000 бургас бүхий хэд хэдэн палантацийг Сэлэнгэ, Төв, Сэлэнгэ аймгуудын зарим сумдад байгуулсан бөгөөд цаашдаа тэдгээрээс мөчир, чирэнхий бэлтгэж гар урлал болон үржүүлгэд ашиглахаар ажиллаж байна. Хөгжилд Хүрэх Түншлэл төрийн бүс байгууллагын дэргэд байгуулагдаж байгаа “Байгаль” сургалтын төвд талбайн сургалт, дадлага явуулахад шаардагдах нөхцөлийг бүрдүүлэх, амин бордоо, амин нүүрс, жимс жимсгэнэ, ховор ургамал, мөөгний сургалтын талбайг бэлтгэж иргэд, олон нийтэд нээлттэйгээр үйл ажиллагаагаа явуулахад бэлэн болгожээ.

Хүний эрүүл мэндэд тустай, эмчилгээний зориулалтаар хэрэглэж байгаа Артешок ургамлыг хүлэмжинд үрээр тариалж хатаан нунтаглаж савлан зах зээлд нийлүүлэх ажлыг туршилтаар амжилттай хийсэн байна. Гишүүн байгууллагууд хоорондоо туршлага солилцох, харилцан суралцах аялалыг 44 нөхөрлөлийн бүрэлдэхүүнтэйгээр Дундговь аймгийн Говь-Угтаал сум руу зохион байгуулж сумын төвийн цэцэрлэг, эмнэлэг, сургуулийн гадна талбайд мод тарьж тохижуулан, иргэдийг цуглуулан хичээл зааж зөвлөгөө өгсний дээр 4 гишүүн нөхөрлөлийн талбайд сургалт, тохижилтын ажлыг хийжээ. Хөгжилд Хүрэх Түншлэл ТББ-аа засаглалын түвшинд чадавхижуулах зорилгоор Бодлого, стратеги төлөвлөх семинар, Нөхөрлөлүүдийн ахлагч нарыг идэвхижүүлэх Ногоон хөгжил, Манлайллын сургалт, Нөхөрлөлүүдийн үйл ажиллагааны менежментийг сайжруулах, хоорондын уялдаа

холбоог нэгтгэн чадавхижуулах, бургасны мөчир гар урлалын, арьс, ширээр уламжлалт бүтээгдэхүүн хийх сургалтуудыг зохион байгуулсан байна.

Бургасны плантаци, Хэрлэн

Нөхөрлөлийн гишүүдийн сургалт

Үр дүн: Хөгжилд Хүрэх Түншлэл төрийн бүс байгууллагын дэргэд байгуулагдаж байгаа “Байгаль” сургалтын төвдөө ирэх оны хавраас эхлэн 10 гаруй төрлийн сургалт, дадлага явуулах нөхцөлийг бүрдүүлж ЖТХ-өөс сүүлийн 14 жилийн хугацаанд дэмжиж практикт нэвтрүүлсэн шинэлэг ажил, үйлчилгээнд олон нөхөрлөл, бүлгүүдийг сургаж дадлагажуулах боломжийг олгосон байна. Хэд хэдэн нөхөрлөлийг бургасны плантацитай болгосноор чирэнхий бэлтгэж үржүүлэг хийх, зах зээлд нийлүүлэх, мөчир бэлтгэж жижиг гар урлалын зүйлс хийх ажлын эхлэлийг тавьжээ. Мөн цөөн тооны нөхөрлөл малын арьс ширийг уламжлалт аргаар боловсруулж бүтээгдэхүүн хийж сурч байна. ОХУ-ын Буриад улсын Байгалийн нөөцийн

хүрээлэнтэй хамтран ажиллах тухай гэрээ байгуулж алим, чавга, бөөрөлзгөнө, интоор зэрэг жимсний зарим сортуудыг сургалтын талбайдаа тарьж нутагшуулах, цаашид үржүүлэг хийж гишүүн нөхөрлөл, бүлгүүддээ хуваарилан тараах ажлыг эхлэн хийсэн нь чухал арга хэмжээ болжээ.

Говь хангайнхны туршлага солилцох уулзалт, Говь-Угтаал

Хангайнхан Говь-Угтаал сумын төвийг тохижуулав

Төслийн нэр: Сэрүүний улиралд ашиглах боломжтой хүлэмжийн загвар нэвтрүүлэх

Төслийн дугаар: MON/SGP/OP5/Y4/STAR/CD/15/06

Хэрэгжүүлэгч байгууллага: Эерэг цэнэг ТББ

Төслийн хамрах хүрээ: Булган, Дархан-Уул, Өвөрхангай, Сэлэнгэ, Төв, Хэнтий аймгийн зарим сумд

ЖТХ-ийн санхүүжилт: 18,348 ам. доллар

Төсөл хэрэгжүүлэгчээс гаргасан хөрөнгө:

-мөнгөн: 0

-материаллаг: 11,407 ам. доллар

Төсөлд хамрагдагсдын тоо: 19 нөхөрлөл

Төслийн зорилго: Сүүлийн жилүүдэд хүлэмж сонирхогчдын тоо эрс нэмэгдэж үнэ нь өссөний улмаас нөхөрлөл, бүлгүүд түүнийг худалдан авахад хүндрэл гарч байгаа тул өөрсдөө төрөл бүрийн хэмжээ, загвартай хүлэмжийг гар аргаар хийж угсран ашиглах боломжийг олгох.

Хоолой төмөр

Зигзаг зам

Үйл ажиллагаа: Төрөл бүрийн хэмжээ, загвартай хүлэмж хийхэд шаардагдах хэрэгслүүд болох нарийн төмөр хоолой, зигзаг зам, холбоосууд, даруулга, плёнк, маниул зэргийг БНХАУ-аас бөөний үнээр худалдан авч оруулж ирэн захиалга өгсөн нөхөрлөл, бүлгүүдэд хуваарилан хүлэмж хийх ажлыг зохион байгуулсан байна. Ингэхдээ аль болох хавар эрт, намар орой болтол ашиглах боломжтой хүлэмж хийхийг санал болгож орон нутагт элбэг байх барилгын блок, элс шавраар хойд болон хажуу хануудыг барьж урт удаан хугацаанд зардал багатайгаар ашиглах нөхцөлийг бүрдүүлэх талын зөвлөмж зааврууд өгч ажиллажээ.

Зигзаг утас, төмөр эд анги

Элстэй уутаар өндөр ханатай барьсан хүлэмж

Үр дүн: Төсөл хэрэгжсэний үр дүнд хөдөө орон нутагт байгаль хамгаалах нөхөрлөл, бүлгүүдийн эзэмшилд 19 хүлэмж шинээр нэмэгдэж мод үржүүлэх, хүнсний нарийн ногоо тарьж ургуулан ашиглахад нь дэмжлэг болсны дээр бусдад санаа авах, суралцах сайхан жишээ болжээ гэж үзэхээр байна.

Нам ханатай барьсан хүлэмж

Өндөр нам ханатай барьсан хүлэмж

Төслийн нэр: Нөхөрлөлүүдийн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлд нарны эрчим хүч ашиглах

Төслийн дугаар: MON/SGP/OP5/Y4/STAR/CC/15/07

Хэрэгжүүлэгч байгууллага: Уран мандал үндэс ТББ

Төслийн хамрах хүрээ: Дархан-Уул, Сэлэнгэ, Төв, Хэнтий зарим суманд

ЖТХ-ийн санхүүжилт: 11,364 ам. доллар

Төсөл хэрэгжүүлэгчээс гаргасан хөрөнгө:

-мөнгөн: 0

-материаллаг: 9,371 ам. доллар

Төсөлд хамрагдагсдын тоо: 18 нөхөрлөл

Төслийн зорилго: Байгалийн нөөцийн хамтын менежменийн нөхөрлөлүүдийн бүтээгдэхүүн болох жимс, ногоо, эмийн ургамал, ааруул, эззгий, аарц гэх мэт бүтээгдэхүүнүүдийг нарны эрчим хүч ашиглан түргэн хугацаанд цэвэр орчинд хатаахад дэмжлэг үзүүлэх.

Үйл ажиллагаа: Энэхүү төсөл нь гар аргаар үйлдвэрлэсэн хатаах төхөөрөмжүүдийг түршиж үр дүнг нэгтгэж дүгнэн цаашид хийц загварыг боловсронгуй болгоход чиглэсэн төсөл байсан бөгөөд 3 төрлийн загвартай 18 ширхэг нарны хатаагуур буюу нарнаас ирж байгаа дулаан болон салхины өгсөх үрсгалыг ашигласан модон болон

Модоор хийсэн нарны хатаагуурууд

Цагаан идээ хатаана

төмөрхатаагууруудыг үйлдвэрлэж нөхөрлөлүүдэд хуваарилан хүргүүлж төрөл бүрийн жимс, эмийн ургамал, сүүн бүтээгдэхүүнүүдийг хатаах туршилтуудыг Дархан-Уул, Сэлэнгэ, Төв, Хэнтий аймгуудын зарим нөхөрлөлүүдтэй хамтран хийсэн байна. Мөн хатаасан зарим бүтээгдэхүүний дээжийг лабораториор шинжлүүлж цаашид савлаж зах зээлд нийлүүлэх боломжтой эсэхийг тодруулж үзжээ.

Жимс жимсгэнэ хатаана

Хүнсний ногоо хатаана

Үр дүн: Төслөөр хийсэн эдгээр хатаагууруудын туршилт амжилттай болсон бөгөөд цаг хугацаа их хэмнэсэн, ажил хөнгөвчилсөн, бороо, шороо, тоос, ялаа, шувуунаас хамгаалагдсан цэвэр орчинд бүтээгдэхүүнээ хатаах боломжтой болохоор байна гэсэн дүгнэлт гарсан байна. Туршилтын явцад ажиглагдсан зарим жижиг алдаа, дутагдлуудыг арилгах зөвлөмж гарч шинээр дахин хийж өрхийн үйлдвэрлэлд нэвтрүүлэхэд бэлэн болгожээ.

Төмрөөр хийсэн нарны хатаагуур

Хэлэлцүүлгийн үеэр

Төслийн нэр: Говийн бүсэд цөлжилттэй тэмцэх санаачлагуудад дэмжлэг үзүүлэх

Төслийн дугаар: MON/SGP/OP5/Y4/STAR/LD/15/08

Хэрэгжүүлэгч байгууллага: Шархайн одод ТББ

Төслийн хамрах хүрээ: Дундговь, Хэнтий аймгийн 7 сум

ЖТХ-ийн санхүүжилт: 32,076 ам. доллар

Төсөл хэрэгжүүлэгчээс гаргасан хөрөнгө:

-мөнгөн: 0

-материаллаг: 34,195 ам. доллар

Төсөлд хамрагдагсдын тоо: 7 сумын иргэд

Төслийн зорилго: Цөлжилт, хөрсний элэгдэлтэй тэмцэх зорилгоор зарим аймаг, сумдад ногоон зурвас байгуулах санаачлага гаргасныг дэмжих.

Дундговь аймгийн Дэрэн суманд

Дундговь аймгийн Адаацаг суманд

Үйл ажиллагаа: Дундговь аймгийн Дэрэн, Адаацаг, Сайнцагаан, Өлзийт, Дэлгэрхангай, Эрдэнэдалай, Хэнтий аймгийн Цэнхэрмандал сумын төвүүд, тэдгээрийн орчимд гол төлөв баруун хойд талаар нь зурваслан мод тарих ажилд дэмжлэг үзүүлж говь, хээрийн бүсэд ургах боломжтой 22,000 модны суулгац нийлүүлж тарих, арчлах зааварчлага өгч хэрэгжилтэд хяналт тавьж ажилласан байна. Мөн малын бууцаар органик бордоо хийх зөвлөмжийг сумын зарим иргэдэд өгч заавар тараажээ.

Дундговь аймгийн Сайнцагаан суманд

Дундговь аймгийн Дэлгэрхангай суманд

ХӨГЖИЛ ДЭВШИЛД ХАМТДАА

Үр дүн: Төсөл хэрэгжсэнээр говь хээрийн бүсэд төв, суурин газруудад мод тарих хөдөлгөөн, санаачлагыг дэмжиж ногоон зурвас байгуулж байгалийн зарим үзэгдэл, нөлөөллөөс хамгаалах, таатай орчин бүрдүүлэхээр хийж байгаа ажилд нь тодорхой хувь нэмэр оруулжээ.

Дундговь аймгийн Өлзийт суманд

Дундговь аймгийн Эрдэнэдалай суманд

Төслийн нэр: Иргэдийн хамгаалалттай газар нутагт шинэ бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэж, орлогоо нэмэгдүүлэх замаар чадавхийг бүрдүүлж, менежментийг сайжруулах

Төслийн дугаар: MON/SGP/OP5/Y4/STAR/BD/15/09

Хэрэгжүүлэгч байгууллага: Иргэдийн хамгаалалттай нутаг ТББ

Төслийн хамрах хүрээ: Хэнтий аймгийн Батширээт, Биндэр, Баян-Адрага, Дадал, Норовлин сум

ЖТХ-ийн санхүүжилт: 10,394 ам. доллар

Төсөл хэрэгжүүлэгчээс гаргасан хөрөнгө:

-мөнгөн: 2,505 ам. доллар

-материаллаг: 6,397 ам. доллар

Төсөлд хамрагдагсдын тоо: 5 нөхөрлөл

Төслийн зорилго: Хэнтий аймгийн хойд сумдын зарим нөхөрлөлүүдэд бүтээгдэхүүнийхээ хийц, хэлбэрийг өөрчлөх, сав баглаа боодлыг сайжруулах, зах зээлд нийлүүлэх, жижиг үйлдвэрлэл эрхлэхэд нь тусламж дэмжлэг үзүүлэх.

Сургалтын танхимд

Аарц нунтаглагч машин дээр

Үйл ажиллагаа: Хэнтий аймгийн Өмнөдэлгэр, Батширээт, Биндэр, Баян-Адрага, Дадал, Норовлин сумдын ойн хамтын менежментийн нөхөрлөлүүдийн саналыг авсны үндсэн дээр бизнес төлөвлөгөө болон технологийн сургалтуудыг зохион байгуулж зарим төрлийн сүүн бүтээгдэхүүний хэлбэр хийцийг сайжруулахаар тохиролцон ажиллажээ. Аарцыг хатааж нунтаглан хэвийн машинд оруулан ааруул хийх зорилгоор БНХАУ-аас нунтаглагч болон шахагч машин оруулж ирэн технологийн туршилт, тохируулгын ажлыг хийж байна. Мөн зарим төрлийн бүтээгдэхүүний савлагааг сайжруулан Улаанбаатар хотын захуудад нийлүүлж эхэлжээ.

Аарцаар хэвтэй ааруул хийж байгаа нь

Аарцтай хөмүүл

Үр дүн: Нөхөрлөлийн гишүүд жижиг машин тоног төхөөрөмж ашиглан бүтээгдэхүүнийхээ хэлбэр, хийцийг цаашдаа өөрчлөн үйлдвэрлэхэд чухал алхам хийсний дээр хэд хэдэн бүтээгдэхүүнийг шинээр шошго, сав баглаа боодолтой болгон зах зээлд нийлүүлэх болжээ.

Хэвлэж гаргасан ааруул

Хатааж савласан сонгино

Төслийн нэр: Биндэр сумын төвийг ногооруулцгаая

Төслийн дугаар: MON/SGP/OP5/Y4/STAR/LD/15/10

Хэрэгжүүлэгч байгууллага: Ногоон залаа ТББ

Төслийн байршил: Хэнтий аймгийн Биндэр сум

ЖТХ-ийн санхүүжилт: 29,443 ам. доллар

Төсөл хэрэгжүүлэгчээс гаргасан хөрөнгө:

-мөнгөн: 3,560 ам. доллар

-материаллаг: 28,061 ам. доллар

Төсөлд хамрагдагсдын тоо: Биндэр сумын 150 иргэн

Төслийн зорилго: Биндэр сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал, Засаг даргын Тамгын газраас тавьсан хүсэлтийн дагуу сумын төвийг ногооруулах аяныг дэмжих.

Мод тарих аяны нээлт

Төрөл бүрийн модны суулгацууд

Үйл ажиллагаа: Биндэр сумыг 2014-2030 онд ногоон сум болгон хөгжүүлэх төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх болон Байгаль Орчин, Ногоон хөгжил, Аялал Жуулчлалын яамнаас зохион байгуулж улс орон даяар хэрэгжүүлж байгаа “Нэг сая мод тарьж үргүүлэх” хөтөлбөрийн хүрээнд Биндэр суманд 5000 мод тарьж үргүүлэх ажлыг зохион байгуулах үүрэг бүхий ажлын хэсгийг сумын Засаг даргын захирамжаар байгуулан ажиллуулж гоёлын, жимсний болон хамгаалалтын модны 5815 ширхэг суулгац хүлээн авснаас 7 нэр төрлийн 3567 ширхэг суулгацыг нийтийн эзэмшлийн ногоон байгууламжид, 2248 ширхэг жимсний модны суулгацыг иргэд хашаандаа тарьсан байна. Мөн ойн мэргэжлийн байгууллага болох “Хутагт өндөр шүтээн”, “Досанар”, “Дарьт Бадрах” компаниуд Дэлүүн болдогийн ард байгуулж байгаа хамгаалалтын зурваст нэмж 396 ширхэг улиас, бургас, хайлаасны суулгац тарьжээ.

Сумын төвийн иргэдийн оролцоо

Сумын төвийн хойд энгэрт

Гудамж талбайд тарьсан мод

Айл өрхийн хашаанд тарьсан мод

Үр дүн: Хэнтий аймгийн Биндэр сум ногоон сум болох зорилтоо хэрэгжүүлэхэд нэг чухал алхам хийж тарьсан модныхоо тоог 6211-ээр нэмэгдүүлж сумын төвөө тохижуулах, түүний эргэн тойронд ногоон зурвас байгуулах ажилдаа ахиц гаргасан байна. Мөн сумын төвийн айл өрхүүд хашаандаа 2248 ширхэг жимсний мод тарьж 2 жилийн дараагаас үр шимийг нь хүртэх боломжтой болжээ.

Төслийн нэр: Жижиг Төслийн Хөтөлбөрийн 2015-2018 оны Стратеги боловсруулах

Төслийн дугаар: MON/SGP/OP6/Y1/CORE/CD/15/11

Хэрэгжүүлэгч байгууллага: Иргэдийн мэдлэг, хөгжлийн төв ТББ

Төслийн хамрах хүрээ: Архангай, Баянхонгор, Булган, Говьсүмбэр, Дархан-Уул, Дундговь, Орхон, Өвөрхангай, Сэлэнгэ, Төв, Хэнтий аймгууд

ЖТХ-ийн санхүүжилт: 24,457 ам. доллар

Төсөл хэрэгжүүлэгчээс гаргасан хөрөнгө:

-мөнгөн: 0

-материаллаг: 3,232 ам. доллар

Төсөлд хамрагдагсдын тоо: 300 иргэн

Төслийн зорилго: ДДБОС-гийн Монгол дахь Жижиг Төслийн Хөтөлбөрөөс 2015-2018 онуудад явуулах үйл ажиллагааны стратеги боловсруулах.

Хэлэлцүүлэг орон нутагт

Үйл ажиллагаа: Жижиг Төслийн Хөтөлбөрийн түншлэгч байгууллагууд, зарим сумдын удирдлагууд, ЖТХ-ийн Үндэсний Удирдах Хорооны гишүүд, бие даасан зөвлөхүүд, экспертүүд, мэргэжилтнүүдтэй зөвлөлдөх уулзалтуудыг зохион байгуулж санал солилцсоны үндсэн дээр 2015-2018 онд гол үйл ажиллагаагаа явуулах 2 ландшафт/экосистемийг сонгон авч ЖТХ-ийн нийт санхүүжилтийн 70 %-ийг зарцуулахаар тооцож нарийвчилсан судалгаа явуулан ландшафтын суурь үзүүлэлтүүд, байгаль орчин тогтвортой хөгжилд үзүүлж болзошгүй аюул, одоо хэрэгжиж байгаа үндсэн арга хэмжээнүүд, төлөвлөгөө, хамтран ажиллах талууд, тэдний гүйцэтгэх үүргүүдийг тодорхойлон ландшафтын хил хязгаарыг тогтоож суурь арга хэмжээ, үзүүлэх нөлөөнд дүн шинжилгээ болон ландшафтын суурь үнэлгээг хийжээ. Улмаар ландшафтын түвшинд ЖТХ-ийн стратегийн санаачлагуудыг хэрэгжүүлэх төслүүдийн хэв маягийн жагсаалтыг гаргаж хэрэгжилтийн үр дүнгийн шалгуурыг боловсруулан Стратегийн хүрээнд төсөл хэрэгжүүлэх арга замуудыг тодорхойлж стратегийн түвшинд боловсруулалт хийж Стратегийн баримт бичгийг эцэслэн гаргасан байна.

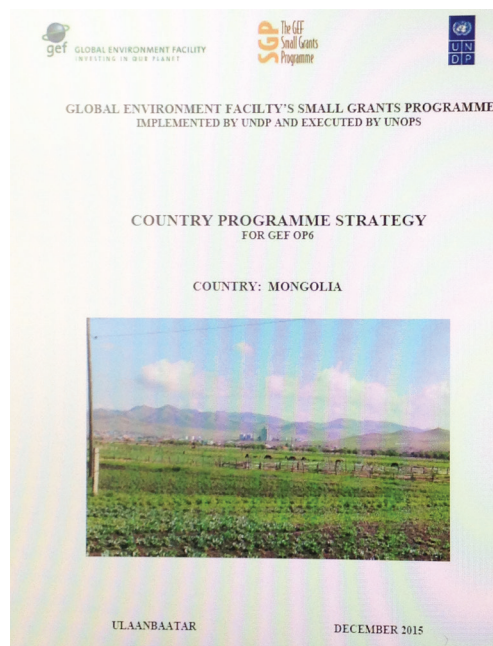

Хэлэлцүүлэг орон нутагт

Хэлэлцүүлэг орон нутагт

Үр дүн: Энэхүү Стратегийг боловсруулж дээд удирдлагуудаар батлуулснаар 2015 оноос 2018 оны дуусталхи хугацаанд ДДБОС-гийн ЖТХ-өөс Монгол улсад явуулах үйл ажиллагааны хамрах хүрээ, чиглэл, баримтлах бодлого, зарчим, хэрэгжүүлэх төслүүдийн сэдэв зэрэг олон зүйлүүд тодорхой болж 4 жилийнхээ ажлыг эхлэх боломжийг бүрдүүлсэн байна.

Стратегийн баримт бичиг

Төслийн нэр: Амин нүүрс

Төслийн дугаар: MON/SGP/OP6/Y1/CORE/LD/2016/01

Хэрэгжүүлэгч байгууллага: Эко нүүрс ТББ

Төслийн хамрах хүрээ: Сэлэнгэ, Төв, Дархан-Уул, Хэнтий, Өвөрхангай аймгийн зарим сумд

ЖТХ-ийн санхүүжилт: 9,383 ам. доллар

Төсөл хэрэгжүүлэгчээс гаргасан хөрөнгө:

-мөнгөн: 0

-материаллаг: 7,123 ам. доллар

Төсөлд хамрагдагсдын тоо: 84 нөхөрлөл, бүлэг, жижиг аж ахуйн нэгж

Төслийн зорилго: Төвийн бүсийн зургаан аймгийн зарим нөхөрлөлүүд, малчны бүлгүүдийг оролцуулан малын өтөг бууцнаас амин нүүрс гаргаж авах танхимын болон талбайн сургалтыг зохион байгуулж амин нүүрс гаргах энгийн зуухаар хангах.

Баянгол суманд хийсэн сургалт

Арвайхээр суманд хийсэн сургалт

Үйл ажиллагаа: Төслөөр Сэлэнгэ аймгийн Баянгол, Өвөрхангай аймгийн Арвайхээр, Хэнтий аймгийн Хэрлэн сумдад малын өтөг бууцнаас газрын хөрсөнд 500-1000 жил хадгалагдах, ургамлын ургацыг 40% хүртэл нэмэгдүүлэх чадвартай амин нүүрс гаргаж авах танхимын болон талбайн сургалтуудыг хамтад нь зохион байгуулж зургаан аймгийн 84 нөхөрлөл, малчны бүлэг, сонирхогч жижиг аж ахуйн нэгжийг хамруулсан бөгөөд нийтдээ 40 ширхэг энгийн зуухыг хатаах бүтээлэг, зуухны халуун хэмжигчийн хамт тэдэнд хуваарилан олгосон байна. Түүнчлэн Өвөрхангай аймгийн Бүрд сумын Элсэн тасархайд Цөлжилтийг сааруулах сургалтын төвд 10 хүнд сургалт хийж 2 хүнд зуух, хатаах бүтээлэг өгчээ.

Хэрлэн суманд хийсэн танхимын сургалт

Хэрлэн суманд хийсэн талбайн сургалт

Үр дүн: Сургалтуудад бараг 100 шахам нөхөрлөл, малчны бүлэг, жижиг аж ахуйн нэгж, хувь иргэдийг хамруулж амин нүүрс хийх арга технологийг зааж дадлага хийлгэснээр орон нутагт хог болон хаягдаж байгаа олон мянган тонн өтөг бууцыг ашиглах, шинээр олон ажлын байр бий болгох, өрхийн орлогыг нэмэгдүүлэх шинэ боломжуудыг гаргаж өгсөн бөгөөд зөвхөн Баруунбаян-Улаан суманд тэр даруйдаа 18 тонн аргал, хоргол, хомоол түүн бэлтгэн 6 тонн амин нүүрс гаргаж авсан байна.

Амин нүүрсний зуух тараалт

Савласан амин нүүрс

Төслийн нэр: Амин бордоо үйлдвэрлэх арга, технологийг нөхөрлөлүүдэд эзэмшүүлэх

Төслийн дугаар: MON/SGP/OP6/Y1/CORE/LD/2016/02

Хэрэгжүүлэгч байгууллага: Мүгээ хоршоо

Төслийн хамрах хүрээ: Сэлэнгэ, Төв, Дархан-Уул, Хэнтий, Өвөрхангай аймгийн зарим сумд

ЖТХ-ийн санхүүжилт: 16,165 ам. доллар

Төсөл хэрэгжүүлэгчээс гаргасан хөрөнгө:

-мөнгөн: 0

-материаллаг: 34,136 ам. доллар

Төсөлд хамрагдагсдын тоо: 62 нөхөрлөл

Төслийн зорилго: Ялзмагийн агууламжаараа энгийн компост болон бууцнаас 4-8 дахин их, хөрсний элэгдлийг арилгаж үржил шимийг сайжруулан ургамлын ургалтыг нэмэгдүүлэхэд хамгийн чухал байгалийн гаралтай, чийгийн улаан хорхойн тусламжтайгаар гаргаж авсан амин бордоог нөхөрлөл, хоршоо, иргэдийн түвшинд үйлдвэрлэх арга технологийг нэвтрүүлэх, энэ зорилгод 60 гаруй сая толгой малаас хэдэн арван сая тонноор гарч байгаа

Баянгол суманд болсон сургалт

Хэрлэн суманд болсон сургалт

өтөг, бууцыг ашиглах арга зүйг хөдөөгийн иргэд, малчдад зааж сурган эзэмшүүлэх. Өөрөөр хэлбэл хөдөөгийн иргэд, нөхөрлөлүүд нэг төрлийн биотехнологи эзэмшиж амин бордоо үйлдвэрлэж нэгэн төрлийн бүтээгдэхүүн шинээр орон нутагт бий болгоно гэсэн үг юм.

Үйл ажиллагаа: Төсөл хэрэгжүүлэгч Орхон аймгийн Баян-Өндөр сумын “Мүгээ” хоршооны ахлагч Я.Тоолой анх 2005 онд ОХУ-д очиж чийгийн улаан хорхойг үржүүлэх, түүнийг ашиглан малын бууцнаас байгалийн цэвэр бордоо гаргаж авах технологид суралцан 20,000 ширхэг хорхойг технологи, патентын хамт худалдан авчирч 10 жилийн туршид амин бордоо үйлдвэрлэж байжээ. Энэ хугацаанд чийгийн улаан хорхойн тоо хэдэн зуу дахин нэмэгдэж, бордоо үйлдвэрлэх чадвар хэдэн арав дахин нэмэгдсэн тул энэ технологийг бусдад дамжуулж ашиглах нь Монгол орны газар тариалангийн эвдэрч үржил шимгүй болсон хөрсийг нөхөн сэргээх, экологийн цэвэр бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэхэд хувь нэмэр оруулах зорилгоор байгаль орчныг хамгаалах чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулдаг 62 нөхөрлөл, хоршоонд уг технологийг дамжуулахаар шийдэж төсөлд хамрагдсан байна.

Төсөл хэрэгжүүлэгчийн нэрлэснээр амин бордоо нь эхлээд малын бууцыг компостлох буюу ялзруулж дараа нь чийгийн улаан хорхой оруулж идүүлэх арга технологиор гаргаж авдаг нэлээд нарийн төвөгтэй ажил тул төсөлд хамрагдсан 62 нөхөрлөл, хоршоог төлөөлсөн оролцогчдыг 3 бүсэд хуваарилан Өвөрхангай аймгийн Арвайхээр сум, Сэлэнгэ аймгийн Мандал сум, Хэнтий аймгийн Хэрлэн суманд технологийн

сургалтыг талбайн сургалттай хослуулан явуулсан байна. Сургалтад хамрагдсан иргэдэд гэрчилгээ олгож уг технологийн эзэмших эрхтэй болгож нөхөрлөл тус бүрд 10,000 ширхэг чийгийн улаан хорхой хуваарилан олгосноор төсөлд хамрагдагсад энэ ажлыг өөрийн нутаг усандаа ажлынхаа байран дээр түршилт үйлдвэрлэлийн журмаар үргэлжлүүлэн хийж эхэлсэн байна. Энэхүү төслийн үйл ажиллагаатай холбоотой нэг тэмдэглүүштэй зүйл нь төсөлд хамрагдсан 62 нөхөрлөл, хоршоо төсөл хэрэгжүүлэгч Я.Тоолойтой байнга холбоотой байж элдэв асуудал, хүндрэл гарах үед заавар, зөвлөмжийг цаг алдалгүй утсаар авдаг нь төслийн хэрэгжилтийн үр дүнг бататгаж цаашдын эрсдэлийг эрс бууруулж байгаа явдал юм.

Сургалтын дараах чийгийг улаан хорхойн тараалт

Хэрлэн сумын нөхөрлөлүүд бордоо хийж эхлэв

Үр дүн: Дэлхийн дулаарал, цөлжилт, хөрсний эвдрэл, элэгдэл, чанарын доройтол газар авч байгаа өнөөгийн нөхцөлд цөлжилттэй тэмцэх, хөрсний үржил шимийг сайжруулах, нэгж

талбайгаас авах ургацыг нэмэгдүүлэх, хөдөө аж ахуйн үйлдвэрлэлд экологийн цэвэр технологи нэвтрүүлэх, хүний эрүүл мэнд, байгаль орчинд хор нөлөөтэй элдэв төрлийн бордооны хэрэглээг багасгах, байгаль орчны бохирдлыг бууруулах зэрэг асар олон талын ач холбогдолтой энэхүү амин бордоог хөдөөгийн малчид, тариаланчид өөрсдөө гэр ахуйн нөхцөлд үйлдвэрлэх боломжтой болж байгаа нь уг төслийн гол үр дүн гэж үзэж болохоор байна. Манай улсын 60 гаруй сая толгой малаас жил бүр гарч байгаа хэдэн арван сая тонн өтөг бууцны хэдхэн хувийг амин бордоо хийхэд ашиглаж чадвал жил тутам хэдэн сая тонн органик бордоо гарган авч ашиглаж болох юм. Үүгээрээ энэ төсөл үр дүн, ач холбогдлын хувьд маш чухал төсөл болжээ.

Цаашид энэ төслийн үр дүнд хөдөөгийн олон олон иргэд, хөдөлмөрчид шинээр ажлын байр бий болгож өөрсдөө үйлдвэрлэгч болсноор

бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэж өөрсдийн хэрэгцээг хангаад зогсохгүй зах зээлд нийлүүлж тодорхой хэмжээний орлогын эх үүсвэр бүрдүүлж амьжиргааныхаа түвшинг дээшлүүлэхээс гадна экологийн хувьд эрүүл хүнс хэрэглэх боломжийг олгож байна. Энэ бордоо нь механикийн хувьд бат бэх, хог ургамал агуулдаггүй, маш олон тооны ашигтай бичил биетүүд, ферментүүд, антибиотикүүд, ургамлын өсөлтийн гормонууд агуулдаг бөгөөд түүнийг үйлдвэрлэж ашигласнаар хөрсний чийгийн агууламж дээшилж, чийгээ удаан хугацаанд барих чадвар нь нэмэгдэж хөрсийг нөхөн сэргээснээр аливаа ургамлын ургацыг 30-50 хувь хүртэл нэмэгдүүлнэ. Зөвхөн нэг жижиг төслөөр 62 нөхөрлөл, хоршооны төлөөллийг сургалтад хамруулж гэр ахуйн нөхцөлд амин бордоо хийх, улмаар үйлдвэрлэх боломжийг тэдэнд олгож байгаа нь тухайн төсөл асар өндөр үр ашигтай болохыг харуулж байна.

Төсөлд хамрагдсан нөхөрлөлүүдийн хийж савласан амин бордоонууд

Төслийн нэр: Хамтдаа зөгийжих хялбар боломж

Төслийн дугаар: MON/SGP/OP6/Y1/CORE/BD/2016/03

Хэрэгжүүлэгч байгууллага: Хургалаг нөхөрлөл

Хамрах нутаг: Архангай, Дархан-Уул, Сэлэнгэ, Төв, Хэнтий аймгийн зарим сумд

ЖТХ-ийн санхүүжилт: 34,073 ам. доллар

Төсөл хэрэгжүүлэгчээс гаргасан хөрөнгө:

-мөнгөн: 1,326 ам. доллар

-материаллаг: 26,520 ам. доллар

Төсөлд хамрагдагсдын тоо: 41 нөхөрлөл

Төслийн зорилго: Ойн санг сайн дурын үндсэн дээр гэрээгээр эзэмшин хамгаалж байгаа нөхөрлөлүүдийн гишүүдийн ахуй, амьдралд дэмжлэг үзүүлэхийн тулд зөгийн маллах анхан шатны мэдлэг олгож тодорхой тооны зөгийн бүл хуваарилан дадлагажуулах.

Хургалаг нөхөрлөл дээр хийсэн сургалт

Үйл ажиллагаа: Төсөл хэрэгжүүлэгч нь төслийн баримт бичигт тусгагдсаны дагуу Булган, Хэнтий, Сэлэнгэ, Төв аймгуудын зөгий сонирхогч 41 нөхөрлөлийн ахлагчид болон гишүүдийг зөгий маллах анхан шатны сургалтад хамруулж зөгийн маллагаанд зайлшгүй шаардагдах тоног хэрэгслийг нийлүүлсэн байна. Урьдчилан байгуулсан гэрээний дагуу ОХУ-аас 140 бүл зөгийг дотоодын зах зээлийн үнээс хямдаар оруулж өөрсдийн бэлтгэсэн зөгийн үүр хайрцагт бүл таслан сар гаруй хугацааны дараа 200 бүл болгон үржүүлж нэг нөхөрлөлд дунджаар 5 бүл зөгий ногдохоор 41 нөхөрлөлд хуваарилан тарааж тэдэнтэй байнгын холбоо харилцаатай байж утсаар заавар, зөвлөгөө өгч байгаагаас гадна шаардлагатай тохиолдол гарвал зарим нөхөрлөлүүд дээр өөрийн биеэр очин тусламж үзүүлэх байдлаар ажиллаж байна.

Тоног хэрэгсэл тараалт

Зөгий маллагааны сургалт

Зөгий маллагааны сургалт

Зөгий маллагааны сургалт

Үр дүн: Төсөл хэрэгжсэн жилдээ Монгол улсын зөгийн бүлийн тоог 200-гаар, шинэ зөгийчдийн тоог 41-ээр нэмэгдүүлсэн бол дараа жилээс эхлэн бүл салгах замаар зөгийн бүлийн тоог байнга өсгөж байгаа мэдээ байна. Энэ нь байгаль орчинтойгоо ойр байдаг ойн нөхөрлөлүүдэд амьжиргааны нэг шинэ эх үүсвэр болохын зэрэгцээ ургамлын аймаг, газар тариалангийн үйлдвэрлэл, цаашилбал улс орны хүнсний хангамжид бодитой хувь нэмэр оруулах чухал ажил болжээ.

Зөгий маллагааны сургалт

Төслийн нэр: Сургалтын “Байгаль” төв байгуулах, үрийн нөөцийн сан бүрдүүлэх

Төслийн дугаар: MON/SGP/OP6/Y1/CORE/BD/2016/04

Хэрэгжүүлэгч байгууллага: Тод Хараа нөхөрлөл

Хамрах нутаг: Булган, Дархан-Уул, Сэлэнгэ, Төв, Орхон, Хэнтий аймгийн зарим сумд

ЖТХ-ийн санхүүжилт: 14,334 ам. доллар

Төсөл хэрэгжүүлэгчээс гаргасан хөрөнгө:

-мөнгөн: 426 ам. доллар

-материаллаг: 3,741 ам. доллар

Төсөлд хамрагдагсдын тоо: 200 иргэн

Төслийн зорилго: Байгаль орчноо хамгаалах, ахуй нөхцөлөө дээшлүүлэх талаар ажиллаж байгаа нөхөрлөлүүд, бүлгүүд, хөдөө аж ахуйн хоршоодын үйл ажиллагаанд дэмжлэг үзүүлэх, гишүүдийг нь шинэ болон шинэлэг арга, үйл ажиллагаанд сургаж дадлагажуулах “Байгаль” сургалтын төвийг байгуулах, байгалийн ургамлын үрийг түүх, хадгалах, тарьж ашиглах аргад иргэдийг сургах.

Сургалтын төвийн барилга

Сургалтын төвийн нээлтийн үеэр

Төвийн нээлтийн үзэсгэлэнгийн хэсгээс

Үйл ажиллагаа: Хөгжилд Хүрэх Түншлэл ТББ-тай хамтран Сэлэнгэ аймгийн Баянгол суманд “Байгаль” нэртэй сургалтын төвийн барилгыг барьж ашиглалтад оруулжээ. Байгалийн үртэй холбоотойгоор төсөлд хамрагдах 7 аймгийн 50 нөхөрлөлийн хамгаалалтанд байдаг газар нутаг, ойн санд өөрсдөөр нь үрийн нөөцийн судалгааг гаргуулж үр түүх, хадгалах, тарьж ургуулах мэдлэг, чадвар олгох хээрийн сургалт бүхий эко аялал зохион байгуулсны дараа иргэдээр тухайн орон нутагт нь байгалийн үр түүх ажлыг хийлгэж цуглуулан сургалтын төвийнхөө дэргэд үрийн сан байгуулсан байна. Ургамлын ургах чадвар, соёлолт, үрийн чанарыг тодорхойлох зорилгоор Улсын Төв Лабораторид түүсэн үр тус бүрээсээ дээж өгч шинжлүүлэн дараа жилийн хавраас нөхөрлөлийн гишүүддээ өгч тариулах, мөн хатааж савлан хаягжуулж зах зээлд нийлүүлэх ажлыг хийжээ.

Сургалтын төвийн дотоод байдал

Үр дүн: Байгаль орчноо хамгаалах ариун үйлсэд хүчин зүтгэж байгаа нөхөрлөлүүд, бүлгүүд, хөдөө аж ахуйн хоршоодын олон олон гишүүдийг орчин үеийн шинэ болон шинэлэг арга, үйл

ажиллагаанд сургаж дадлагажуулах зорилготой “Байгаль” сургалтын төвийг маш бага хөрөнгө зардлаар байгуулж чадсан нь сэтгэл байвал боломж үргэлж байдгийг нийтэд харуулж чаджээ. Энэ төвд олон олон иргэд ирж хүссэн зүйлээ сурч, ихийг бүтээхийн урам зоригийг эндээс авна гэдэгт итгэмээр байна. Яагаад гэвэл энд бодит амьдрал дээр хүнд наалдахуйц бодит сургалтууд явагдахаар бэлтгэгдэж байгаа юм байна. Мөн байгалийн үрийг зохион байгуулалттайгаар түүж технологийн дагуу бэлдэж ашиглах талаар гаргасан энэхүү санаачлага цаашид өргөжин олон хүнээр дамжин эргээд байгаль орчиндоо хүрэх сайхан үйлсийн эхлэл болжээ.

Баянгол суманд дахь үрийн сангийн байранд

Савласан үрнүүд

Төслийн нэр: Хараа голын дагуух зарим сум суурин газрын орчимд ойн зурвас, ногоон гудамж байгуулах.

Төслийн дугаар: MON/SGP/OP6/Y1/CORE/LD/2016/05

Хэрэгжүүлэгч байгууллага: Ногоон Шархай ТББ

Хамрах нутаг: Төв аймгийн Батсүмбэр, Сэлэнгэ аймгийн Мандал, Баянгол сумд

ЖТХ-ийн санхүүжилт: 21,221 ам. доллар

Төсөл хэрэгжүүлэгчээс гаргасан хөрөнгө:

-мөнгөн: 7,403 ам. доллар

-материаллаг: 18,819 ам. доллар

Төсөлд хамрагдагсдын тоо: 400 иргэн

Төслийн зорилго: Уур амьсгалын өөрчлөлтийн нөлөөгөөр урсац нь багасах, орчны экосистем нь дотойтох төлөвтэй байгаа Хараа голын дагуух зарим төв, суурин газрууд, тэдгээрийн ойролцоо жил бүр мод тарих хөдөлгөөн өрнүүлж түүнд иргэдийг татан оролцуулах.

Батсүмбэр суманд хийсэн төслийн нээлт

Суулгац хуваарилалт

Үйл ажиллагаа: Төв аймгийн Батсүмбэр сумын төвийн болон Сэлэнгэ аймгийн Түнхэл тосгоны айл өрхүүд, албан байгууллагуудын ажилчид,

албан хаагчдын өргөн оролцоотойгоор эдгээр суурингуудын гудамж, талбай, голын эрэг дагуух айллуудын хашаанд бургас, зарим гоёл чимэглэлийн болон жимсний нийт 6800 модны суулгацыг, Мандал болон Баянгол сумын төвийн ойролцоо зарим нөхөрлөлийн идэвхитэй оролцоотойгоор голын дагуух хашаалж хамгаалсан 4 орчим га талбайд бургас тарих ажлыг зохион байгуулсан байна. Мөн арга хэмжээний үеэр мод тарих, бууцаар био ялзмаг хийх аргуудыг оролцсон иргэдэд зааж сургажээ.

Түнхэл тосгоны гудамжинд

Цэцэрлэгт хүрээлэнгийн талбайд

Үр дүн: Энэхүү төслийг хэрэгжүүлснээр хөдөө орон нутгийн айл өрх, албан байгууллагуудын мод тарьж орчноо тохижуулах ухамсар, мэдлэг дээшилж цаашид өөрсдөө төрөл бүрийн модны суулгац худалдан авч тарьдаг болоход тодорхой

хувь нэмэр оруулж түлхэц болсон байна. Мөн арав гаруй мянган мод тарьснаар орчны экологийн төлөв байдалд ч гэсэн тодорхой эерэг нөлөө үзүүлсэн, цаашид ч олон жил үзүүлэх болно хэмээн үзэв.

Хараа голын хөндийд

Хараа голын дагуу

Төслийн нэр: “Эко Хэнтий”+“Зэгст нуур ширгэхгүй, жуулчны мөр тасрахгүй”

Төслийн дугаар: MON/SGP/OP6/Y1/CORE/LD/2016/06

Хэрэгжүүлэгч байгууллага: Жимсний баяжмал нөхөрлөл, Цагаан нуга нөхөрлөл

Хамрах нутаг: Хэнтий аймгийн Биндэр, Хэрлэн сумд

ЖТХ-ийн санхүүжилт: 11,415 ам. доллар

Төсөл хэрэгжүүлэгчээс гаргасан хөрөнгө:

-мөнгөн: 0

-материаллаг: 6,213 ам. доллар

Төсөлд хамрагдагсдын тоо: 3 нөхөрлөл, 1 ТББ

Төслийн зорилго: Энэ төслийг хэрэгжүүлэхэд гурван нөхөрлөл нэг ТББ оролцсон бөгөөд ерөнхий зорилго нь нөхөрлөл тус бүрт тодорхой хэмжээний тусламж үзүүлж тэдний хийж байгаа болон хийхээр төлөвлөсөн ажлуудад дэмжлэг үзүүлэхэд чиглэсэн байна.

Аялагчид жуулчид хүлээн авах отог

Онон голын эрэг дээрхи завьны зогсоол

Үйл ажиллагаа: Төслийг Хэнтий аймгийн Биндэр сумын “Цагаан нуга” нөхөрлөл, Хэрлэн сумын “Жимсний баяжмал”, “Номин тал” нөхөрлөлүүд болон “Баруун Номгон” ТББ хамтран хэрэгжүүлж дараах ажлуудыг хийжээ. Үүнд:

“Цагаан нуга” нөхөрлөл – Биндэр сумаас хойш 10 орчим км зайд Онон голын эрэг дээр аялал жуулчлалын зориулалттай жижиг байгууламж барьж ирсэн аялагчид, жуулчдад усан дээгүүр завиар аялуулах, гал тогооны хэрэгсэлээр хоол, үнд хийж өгөх, эртний монгол цэргийн хувцастай зураг татуулах зэрэг үйлчилгээг үзүүлэн ажиллаж байгаа бөгөөд дотоодын аялагчид, албан байгууллага, анги хамт олноороо ихэд сонирхож очих болжээ.

“Жимсний баяжмал” нөхөрлөл – Хэнтий аймгийн нөхөрлөл, бүлгүүдийн хийж байгаа эко бүтээгдэхүүнүүдийг зарж борлуулахад туслах зорилгоор Хэрлэн сумын төв дээр Эко дэлгүүр нээн ажиллуулж нөхөрлөл, бүлгүүд, хоршоодод дэмжлэг үзүүлж байна.

“Номин тал” нөхөрлөл – Сэрүүний улиралд ашиглаж болох хүлэмжийг гар аргаар хийж угсран чацарганы суулгац үржүүлж жимсний цэцэрлэг байгуулахаар ажиллаж байна.

“Баруун Номгон” ТББ – Өөрийн эзэмшлийн худгаа засварлаж ус нөөцлөх савтай болсноор төрөл бүрийн модны суулгац үржүүлэх ажлаа үргэлжлүүлэн хийж эхэлжээ.

“Баруун Номгон” ТББ-ын талбай дээр

“Номин тал” нөхөрлөлийн чацарганы талбай

Үр дүн: Энэхүү төслийн багахан хөрөнгөөр хоёр нөхөрлөл аялал зугаалгын чиглэрээр үйлчилгээ явуулах, Эко дэлгүүр нээн ажиллуулах гэсэн шинэ үйлчилгээ эрхлэх болсон бол нэг нөхөрлөл өөрийн байгуулж байгаа жимсний цэцэрлэгээ чацарганы суулгацаар хангах, нэг ТББ суулгац үржүүлэх ажилдаа гарсан хүндрэлийг давж үржүүлгээ цаашид хэвийн явуулах боломжтой болсон байна.

“Жимсний баяжмал” нөхөрлөлийн Эко дэлгүүрийн дотоод, гадаад байдал

Төслийн нэр: Эрүүл хөрс, экологийн цэвэр бүтээгдэхүүний төлөөх эмэгтэйчүүдийн манлайлал

Төслийн дугаар: MON/SGP/OP6/Y1/CORE/LD/2016/08

Хэрэгжүүлэгч байгууллага: Дархан тэсмэг ТББ

Төслийн байршил: Дархан-Уул аймаг

ЖТХ-ийн санхүүжилт: 19,940 ам. доллар

Төсөл хэрэгжүүлэгчээс гаргасан хөрөнгө:

-мөнгөн: 0

-материаллаг: 20,626 ам. доллар

Төсөлд хамрагдагсдын тоо:

Төслийн зорилго: Эрүүл, аюулгүй, үржил шимт хөрсөнд экологийн цэвэр бүтээгдэхүүн тарьж ургуулахад бактерийн бордоог ашиглахын ач тусыг байгаль хамгаалах нөхөрлөл, бүлгүүд, газар тариалан эрхлэгч иргэд, олон нийтэд таниулан түгээх замаар Монгол орныхоо хөрсийг хамгаалах, үржил шимтэй болгох, цөлжилтөөс сэргийлэхэд тодорхой хувь нэмэр оруулах.

Бактерийн бордоо бэлтгэх танхимын сургалт

Био бордоо бэлтгэх талбайн сургалт

Үйл ажиллагаа: Төслөөр доорхи арга хэмжээнүүдийг авч хэрэгжүүлжээ. Үүнд: Бактерийн бордоо хийх аргачлалын дагуу байгууллагынхаа сургалтын талбайд 80 кг бордоог урьдчилан бэлтгэж Сэлэнгэ, Төв, Хэнтий аймгийн 64 нөхөрлөлийн гишүүдэд бордоо бэлтгэх талаар танхимын болон талбайн сургалтууд явуулж Бактерийн бордоо хийх зааврыг тараажээ. Бактерийн болон бууцан бордоог хэвэнд шахаж үрсэлгээний ховоо хийх туршилтын ажил явуулж үр дүнг зарим тариалан эрхлэгчдэд танилцуулж санал солилцон цаашид сайжруулахаар ажиллаж байна. Дархан-Уул аймгийн Орхон суманд иргэдийн эзэмшлийн ногооны жижиг талбайнуудад хамгаалалтын ойн зурвас байгуулах, сумын төвийн ногоон байгууламжийг өргөтгөх ажлыг Засаг даргын Тамгын газартай хамтран зохион байгуулж 6000 мод тарьж хүлээлгэн өгчээ. Хамгаалагдсан хөрсний аж ахуйд артишок тарих, навчит ба үнэрт ногоо, хүнсний нарийн ногоо тариалах, ил талбайд өрхийн аж ахуй эрхлэх, бургасаар араг, шээзгий, уурга, хүнз бусад ахуйн хэрэглээний болон бэлэг дурсгалын зүйлс хийх чиглэлээр 5 сургагч багш бэлтгэж, нөхөрлөлүүдийн экологийн цэвэр бүтээгдэхүүнд зохицсон хэлбэр хэмжээ, өнгө үзэмж бүхий сав баглаа боодол, шошгоны эх зохиож төслийн зарим үйл ажиллагааны талаар видео хийлгэж орон нутгийн телевизээр сурталчилсан байна.

Иргэд бууцаар био ялзмаг бэлтгэж байгаа нь

Ногооны талбайд хамгаалалтын зурвас хийж байгаа нь

Үр дүн: Манай улс зах зээлийн эдийн засагт шилжиж улсын гэгдэж байсан аж ахуйнууд татан буугдаж хувь хүмүүс болон хувийн компаниуд газар тариалан эрхлэх болсноор элдэв төрлийн бордоо, химийн бодисууд ихээр эмх замбараагүй хэрэглэх болсны улмаас газар тариалангийн талбайн хөрс хурдацтайгаар доройтолд орж байгаатай зэрэгцэн хэрэглэгчдийн эрүүл мэндийн асуудал ч тавигдах болсон юм. Энэхүү төслөөр хэрэгжүүлсэн 2 үндсэн арга хэмжээ болох бактерийн бордоо хийх, ногооны талбайд хамгаалалтын зурвас байгуулах ажлууд нь хөрсийг хамгаалах, нөхөн сэргээх, үржил шимийг сайжруулах, газар тариалангийн үйлдвэрлэлийн бүтээгдэхүүний гарцыг нэмэгдүүлэх, чанарыг сайжруулах, хэрэглэгчдийн эрүүл мэндийн шаардлагад нийцүүлэхэд чиглэсэн, иргэд, жижиг аж ахуйн түвшинд байнга хийвэл зохих, чухал, үр ашигтай арга хэмжээ болсныг юуны өмнө тэмдэглэх нь зүйтэй байна. Ялангуяа манай улсад хамгийн элбэг, жил бүр “нөхөн сэргээгддэг” гэж үзэхээр түүхий эд болсон малын

өтөг, бууцыг ийн байгальд ашигтай, ээлтэй органик бордоо болгон хувиргах нь манай хөдөө аж ахуйн салбарт ихээхэн ирээдүйтэй арга хэмжээ болжээ. Түүнчлэн нэг жижиг төслөөр 64 нөхөрлөл, хоршооны төлөөллийг энэ ажилд сургаснаар олон иргэд энэ ажлыг зэрэг эхлэн хийх боломжийг олгосон байна.

Төслөөр эхэлсэн өөр нэг чухал ажил бол бактерийн бордоо болон бууцан бордоог хэвлэж үрсэлгээний ховоо буюу орчинг санаачлан хийж түршиж байгаа санаачлага юм. Энэ ажил практикт нэвтэрвэл жил бүр БНХАУ-аас хэдэн зуун мянгаар нь оруулж ирдэг полиэтилен уутны хэрэглээг багасгахад дөхөмтэй болно. Бактерийн бордоо бол хөрс ургамлын бүх шинж чанарт сайнаар нөлөөлж ургамлын хооллолт, фотосинтезийн үйл ажиллагааг сайжруулдаг бөгөөд микро биологийн олон процессийг идэвхижүүлдэг. Бактерийн бордоогоор бордсон талбайн хөрсний бүтэц хурдан сайжирч, хөрсний ус агаарын тохиромжтой горим бүрдэж хөрсний ус барих чадвар нэмэгддэг гээд олон давуу талуудтай билээ.

Сумын төвийн ногоон байгууламжийн өргөтгөл

Навчит болон үнэрт ногоо тарих зөвлөгөөний үеэр

Төслийн нэр: Эко аялал-тогтвортой хөгжил

Төслийн дугаар: MON/SGP/OP6/Y1/CORE/BD/2016/09

Хэрэгжүүлэгч байгууллага: Технож бизнес инкубатор төв, ТББ

Хамрах хүрээ: Булган, Сэлэнгэ, Төв, Хэнтийн аймгийн зарим сумд

ЖТХ-ийн санхүүжилт: 9,444 ам. доллар

Төсөл хэрэгжүүлэгчээс гаргасан хөрөнгө:

-мөнгөн: 10,145 ам. доллар

-материаллаг: 110 ам. доллар

Төсөлд хамрагдагсдын тоо: 12 нөхөрлөл

Төслийн зорилго: Хот суурин газрын агаарын бохирдол, хэт төвлөрөл, замын түгжрэл, дуу чимээ, хүмүүсийн оюуны ядаргаа, бухимдал, биеийн хөдөлгөөний хомсдолыг багасгах зорилготой эко аялал жуулчлалыг ойн нөхөрлөлд тулгуурлан тогтвортойгоор хөгжүүлэх, нийгмийн хамгийн идэвхтэй бүлэг болох оюутан, залуучуудыг байгаль хамгаалах, ойг цэвэрлэх, нөхөн сэргээх ажилд татан оролцуулахын хамт Монгол ёс заншил, амьдрах ухаан, экологийн мэдлэг олгох.

Шинээр байгуулсан Ноён уул эко отог

Сургуулийн сурагчид Ноён уул отогт ирж амардаг

Үйл ажиллагаа: Төсөл хэрэгжүүлэгч “Технож бизнес инкубатор төв” ТББ нь Сэлэнгэ аймгийн Мандал сумын “Уран байгаль” хамтын менежментийн ойн нөхөрлөлтэй хамтран тэдний хариуцан хамгаалдаг нутаг дэвсгэрт тулгуурлан энэхүү төслийг хэрэгжүүлсэн байна. Эко аялал хөгжүүлэх суурийг тавихын тулд цөөн тооны аялагчдыг хүлээн авах байр сууцны асуудлыг энгийн гэр, майхныг ашиглан шийдэж орчны тохижилт хийснээр ажлаа эхэлжээ. Нарны зайн систем, хөлдөөгч, сургалтын самбар, ширээ, сандал, алдрын самбар, хөнжил, гудас, аяга, таваг, халбага, сэрээ гэх мэт хэрэглээний тоног хэрэгсэл худалдан авч гар бөмбөгийн талбай, бие засах газар, үсанд орох шүршүүр зэрэг жижиг байгууламжуудыг өөрсдийн хүч, боломжоор барьсан байна. Үүний дараа менежмент, зохион байгуулалтын чанартай ажлуудыг хийж эко аялал хөгжүүлэх нарийвчилсан төлөвлөгөө гаргаж фэйсбүүкээр маркетинг, зар сурталчилгаагаа явуулж зарим их, дээд сургуулиудын зохих албаны хүмүүстэй уулзаж зорилго, үйл ажиллагаагаа танилцуулж хамтран ажиллах гэрээ байгуулснаар цаашдын буюу байнгын үйл ажиллагааны эхлэл тавигджээ. Түүнчлэн хашааны шон бэлтгэж 1 га газар хашаажуулан мод бут тарих, 10 орчим га газрыг цэвэрлэх зэрэг ажлуудыг хийж гүйцэтгэсэн байна. Эдгээр ажлуудыг 7 дугаар сарын эхэн гэхэд хийж амжуулсан бөгөөд наадмын үеэр болон дараанаас эхлэн гэр бүлийн аялагчид, их дээд сургуулийн оюутан залуус, дунд сургуулийн сурагчдыг ээлж дараалан хүлээн авч байгаль орчин, Монгол ахуйтай танилцуулах ажлуудыг хийж үйл ажиллагаагаа видео болон фото зургуудаар баталгаажуулан архив үүсгэн хадгалсан байна.

Гэр бүлийн аялагчид

Сургалт мэдээллийн цагаар

аж ахуй, зан үйл, ардын арга ухаанаас суралцах боломжийг олгож байгаа нь сайшаалтай бөгөөд цаашид төслийн үр дүнг улам нэмэгдүүлэх тодруулах нэг үзүүлэлт юм. Нөгөө талаас гадаадын жуулчид гэхээсээ илүү дотоодынхоо зах зээлд тулгуурлан үйл ажиллагаагаа хэвийн явуулж болох нөхцөл аажмаар бүрдэж байгааг ашиглах боломжтой болсныг харуулж чадсан нь сайшаалтай байна. Мөн иргэний нийгмийн буюу иргэдийн байгууллагууд өөр хоорондоо түншлэн хамтран ажиллаж амжилтанд хүрэх ихээхэн нөөц бололцоо, ирээдүй байгааг энэ төсөл харуулж байна.

Чөлөөт ярилцлага, мэдээлэл солилцоо

Үр дүн: Энэ төсөл нь ЖТХ-ийн хувьд төрийн бүс байгууллага хамтын менежментийн ойн нөхөрлөлтэй хамтран эко аялал жуулчлал хөгжүүлэхээр зорьсон анхны төсөл байсан байна. Иймд үр дүнгийн хувьд өмнө хэрэгжсэн ижил төстэй төслүүдээс илүү байгаа нь ажиглагдаж байгаа юм. Энэ нь ойн нөхөрлөл өөрийн хариуцсан газар дээрээ байнгын тогтвортой бааз суурь болж чадаж байгаа бол төрийн бүс байгууллага нь маркетинг, менежмент зэрэг удирдлага, зохион байгуулалтын чиглэлийн ажлууд дээр өөрийн холбоо харилцаа, мэдлэг, туршлага, давуу талуудаа сайн ашиглаж байгаагаар холбоотой. Эко аялал жуулчлалын үйл ажиллагаа, арга хэмжээнд юуны өмнө оюутан залуучууд, сургуулийн сурагчид, гэр бүлийн аялагчдыг түлхүү татан оролцуулж байгаль орчноо дээдэлж хамгаалж ирсэн түүх, соёл, уламжлалтай танилцуулахын зэрэгцээ мал

Онгон байгаль-цэвэр агаар-эрүүл мэнд

Төслийн нэр: Тогтвортой хөгжлийн зорилтуудыг хэрэгжүүлэхэд төр иргэний нийгмийн түншлэл, яриа хэлцлийн механизмыг ашиглах

Төслийн дугаар: MON/SGP/OP6/Y1/CORE/CD/2016/10

Хэрэгжүүлэгч байгууллага: Хөдөөгийн ногоон хөгжлийн хүрээлэн, ТББ

Хамрах хүрээ: 21 аймаг

ЖТХ-ийн санхүүжилт: 18,325 ам. доллар

Төсөл хэрэгжүүлэгчээс гаргасан хөрөнгө:

-мөнгөн: 1,795 ам. доллар

-материаллаг: 11,809 ам. доллар

Төсөлд хамрагдагсдын тоо: 21 аймгаас бэлтгэгдсэн чиглүүлэгчид

Төслийн зорилго: Төр иргэний нийгэм хоорондын яриа хэлцлийн механизм бүрдүүлэх замаар тэдний түншлэлийг хөгжүүлэхэд дэмжлэг үзүүлэх, энэ зорилгоор байгаль орчны төрийн бүс байгууллагуудыг чадавхижуулах, орон нутагт тогтвортой хөгжлийн зорилтуудыг ард иргэдэд тайлбарлан таниулах үндсэн үүрэг бүхий чиглүүлэгч нарыг сургаж мэдээлэл, арга зүйгээр ханган 21 аймагт ажиллуулах.

Чиглүүлэгчдийг бэлтгэх сургалт

Сургалтын дараа

Үйл ажиллагаа: Төслөөр аймаг бүрт нэг чадавхижсан, туршлагатай, хариуцлагатай төрийн бүс байгууллага томилон ажиллуулахын тулд байгаль орчны чиглэлийн төрийн бүс байгууллагуудын дунд судалгаа явуулж сонгон шалгаруулалт хийж хамтран ажиллах хөтөлбөрийн дагуу гэрээ байгуулсны дараа 21 аймагт буюу орон нутагт тогтвортой хөгжлийн зорилтуудыг ард иргэдэд тайлбарлан таниулах үндсэн үүрэг бүхий чиглүүлэгч нарыг бэлтгэх 3 хоногийн сургалт явуулж гэрчилгээ олгосон байна. Дараа нь Сэлэнгэ аймгийн Баянгол суман дахь “Байгаль” сургалтын төвд Төр-Иргэний нийгмийн түншлэл, яриа хэлцлийн механизмд хэрхэн хамтран оролцох талаар орон нутгийн чиглүүлэгчдийг оролцуулан хэлэлцүүлэг зохион байгуулж цаашдын хамтын ажиллагааны зорилт, чиглэлүүдийг нарийвчлан тодорхойлж тэдэнтэйгээ өдөр тутмын харилцаа холбоотой ажиллаж иржээ. Төслөөс нэлээд анхаарал хандуулж ажилласан нэг асуудал бол Байгаль орчны төрийн бүс байгууллагуудын орон тооны бүс зөвлөл байгуулж УИХ-ын Байгаль Орчин, Хүнс, Хөдөө Аж Ахуйн Байнгын Хороотой хамтран ажиллах санал байсан байна. Энэ талаар төсөл хэрэгжүүлэгчээс ихээхэн санаачлага гарган ажиллаж бодлого, хамтын ажиллагааны зарим баримт бичгүүдийн төслийг ч боловсруулж уг байнгын хорооны дарга, гишүүдтэй төрийн ордонд багаараа үүлзэн зөвлөлдөж бодит ажил хэрэг болгохоор анхаарал ажилласаар байгаа юм байна.

Үр дүн: Энэхүү төсөл хэрэгжсэний үр дүнд манай улсын 21 аймаг тус бүрт нэг төрийн бус байгууллага тогтвортой хөгжлийн бодлого, чиглэл, арга хэмжээ, үйл ажиллагааны талаар зохих мэдлэг эзэмшиж орон нутагт үүссэн, хуримтлагдсан, даруй шийдвэрлэх шаардлагатай байгаль орчин, тогтвортой хөгжлийн асуудлуудыг мэдээлэх, гаргаж тавих, төр, нийгмийн анхаарлыг хандуулах, түүнчлэн

шийдэх хувилбарууд санал болгох зэргээр чиглүүлэгчийн үүрэг гүйцэтгэн ажиллахаар чадавхижсан байна. Нөгөө талаар эдгээр чиглүүлэгчдийн өдөр тутмын үйл ажиллагааг удирдан зангидаж бүртгэл, тооцоо, судалгаа, шийдлийн гэх мэт олон асуудлыг Хөдөөгийн Ногоон Хөгжлийн Хүрээлэн гэх толгой төрийн бус байгууллага хариуцан ажиллах болсон нь цаашдаа төр засгийн ажилд ихээхэн дэм болохуйц далайцтай ажлын эхлэлийг тавьсан гэж үзэж байна.

Яриа, хэлэлцээний механизмын талаархи хэлэлцүүлгийн үеэр

УИХ-ын БОХХААБХ-ны даргатай хийсэн уулзалт

21 аймагт ажиллах Чиглүүлэгчдийн баг

Төслийн нэр: Жижиг төслийн хөтөлбөрт шинээр хамрагдах нөхөрлөлүүдийг чадавхижуулах нь

Төслийн дугаар: MON/SGP/OP6/Y1/CORE/CD/2016/11

Хэрэгжүүлэгч байгууллага: Байгаль орчин-олон нийт сан ТББ

Хамрах нутаг: Булган, Дархан-Уул, Сэлэнгэ, Төв, Хэнтий аймаг

ЖТХ-ийн санхүүжилт: 14,710 ам. доллар

Төсөл хэрэгжүүлэгчээс гаргасан хөрөнгө:

-мөнгөн: 0

-материаллаг: 1,346 ам. доллар

Төсөлд хамрагдагсдын тоо: 54 нөхөрлөлийн ахлагчид

Төслийн зорилго: Энэхүү төслөөр ДДБОС-гийн ЖТХ-т шинээр хамрагдах хүсэл сонирхолтой нөхөрлөл, бүлгүүдийг урьдчилан уг Хөтөлбөрийн үйл ажиллагаатай танилцуулах, төслийн баримт бичгийг өөрсдөө боловсруулж бэлтгэх чадвартай болгох.

Баянгол суманд болсон сургалт

Хараагийн хишиг нөхөрлөлийн талбайд

Үйл ажиллагаа: ЖТХ-т шинээр хамрагдах нөхөрлөлүүдийг чадавхижуулах сургалт зохион байгуулах, төсөлд хамрагдсан нөхөрлөлүүдийг Дархан-Уул, Сэлэнгэ аймгийн зарим тэргүүний нөхөрлөлийн үйл ажиллагаатай газар дээр нь танилцуулж туршлага судлуулах гэсэн 2 үндсэн арга хэмжээг энэхүү төслөөр хэрэгжүүлжээ. Сургалтыг Сэлэнгэ аймгийн Баянгол суман дахь Хөгжилд Хүрэх Түншлэл төрийн бус байгууллагын “Байгаль” сургалтын төв дээр Хэнтий, Булган, Төв, Сэлэнгэ, Дархан-Уул аймгуудын 43 нөхөрлөлийн ахлагчдыг оролцуулан хийж төрөөс нөхөрлөлүүдийг хөгжүүлэх талаар баримталж буй бодлого, авч байгаа арга хэмжээ болон төслийн санааг гаргах, хөгжүүлэх, төсөл бичих, төслийн баримт бичгийг бүрдүүлэх зэрэг сэдвүүдээр хичээл зааж зохих мэдлэг, чадвар эзэмшүүлсэн байна. Тэргүүний нөхөрлөлүүдийн үйл ажиллагаатай танилцаж туршлага судлах аялалд 54 нөхөрлөлийн ахлагчид оролцож Сэлэнгэ аймгийн Баянгол сумын Хараагийн хишиг, Тод Хараа, Дархан-Уул аймаг дахь Хөдөө аж ахуйн эрдэм шинжилгээний хүрээлэн, Сэлэнгэ аймгийн Мандал сумын Эвийн хүч, Сүхбаатар сумын Батдэм, Алтанбулаг сумын Баянчацаргана зэрэг нөхөрлөлүүдийн үйл ажиллагаатай газар дээр нь танилцжээ.

Мандал сумын Эвийн хүч нөхөрлөлтий танилцав

Туршлага судалсан 43 нөхөрлөлийн ахлагчид

Үр дүн: Төслөөс зохион байгуулсан сургалт, танилцах аялалд 60 шахам нөхөрлөлийн ахлагчдыг оролцуулж жижиг төсөл хэрэгжүүлэх чадавхи, арга техникийг эзэмшүүлэхийн зэрэгцээ төсөл хэрэгжүүлээд үр дүнтэй ажиллаж байгаа тэргүүний нөхөрлөлүүдийн үйл

ажиллагаатай биеэчлэн танилцуулж туршлагыг нь судлуулж улмаар тэднийг ЖТХ-т хамрагдахад бэлтгэж төслөө амжилттай хэрэгжүүлэхийн ач холбогдлыг тэдэнд урьдчилан ойлгуулсан нь цаашдын амжилтын үндсийг тавьсан үр дүнтэй арга хэмжээнүүд болжээ.

Баянцацаргана нөхөрлөлийн талбайд

Батдэм нөхөрлөлийн талбайд

Төслийн нэр: Төв аймгийн зарим сумдын иргэдийн төмс ногооны талбайд хамгаалалтын зурвас байгуулах, Зуунмодны голын дагуу бургасжуулах.

Төслийн дугаар: MON/SGP/OP6/Y1/CORE/LD/2016/12

Хэрэгжүүлэгч байгууллага: Монголын органик бүтээгдэхүүн дэмжих холбоо ТББ

Хамрах нутаг: Төв аймгийн зарим сумд

ЖТХ-ийн санхүүжилт: 21,717 ам. доллар

Төсөл хэрэгжүүлэгчээс гаргасан хөрөнгө:

-мөнгөн: 9,993 ам. доллар

-материаллаг: 26,126 ам. доллар

Төсөлд хамрагдагсдын тоо: 5 өрх айл, 80 иргэн

Төслийн зорилго: Тариалангийн талбайн хөрсний элэгдэлтэй тэмцэх арга хэмжээний нэг болох ойн зурвас байгуулах, дэлхийн дулаарал, уур амьсгалын өөрчлөлтийн нөлөөгөөр жижиг гол горхиуд хатаж ширгэж байгаагийн эсрэг түршилтын журмаар голын дагуу бургасжуулан ногоон бүс үүсгэх.

Ногооны талбайн хамгаалалтын зурвас, Жаргалант

Ногооны талбайн хамгаалалтын зурвас, Борнуур

Үйл ажиллагаа: Төсөл хэрэгжүүлэгч нь Төв аймгийн Борнуур, Батсүмбэр, Жаргалант сумдын зарим ногоочидтой хамтран хөрсний элэгдэлээс хамгаалах, салхины нөлөөг бууруулах зорилгоор тэдний эзэмшил ногооны талбайнуудын эргэн тойронд хамгаалалтын зурвас байгуулах ажлыг иргэдтэй хамтран гүйцэтгэсэн байна. Мөн Богд уулнаас эх авч Төв аймгийн Зуунмод сумын дундуур урсах Зуунмодны голын дагуу бургас мод тарьж ногоон зурвас бүс байгуулж голын урсацад нөлөөлөх талаар аймгийн удирдлагатай тохиролцон өмнөх жилээс эхлэн хийсэн ажлыг үргэлжлүүлэн 2 га газарт сумын иргэдийн идэвхитэй оролцоотойгоор мод тарьж орон нутагт нь хүлээлгэн өгсөн байна.

Ногооны талбайн хамгаалалтын зурвас, Жаргалант

Ногооны талбайн хамгаалалтын зурвас, Батсүмбэр

Үр дүн: Төслөөр хийгдсэн эдгээр ажлуудын үр дүнд Төв аймгийн Жаргалант, Борнуур, Батсүмбэр сумдын 5 өрхийн ногооны талбайн нийт 12 га-д салхины хамгаалалтын зурвас хийгдэж хөрсийг салхи, байгалийн бусад таагүй нөлөөнөөс хамгаалж талбайн дулааны балансыг нэмэгдүүлэн микро уур амьсгал бүрдүүлж, хөрсний гадарга болон ургамлаас уурших чийгийн алдагдлыг бууруулан бага талбайгаас харьцангуй өндөр ургац авах нөхцөлийг бүрдүүлж цаашид хөрсний элэгдлийг бууруулж зогсооход зохих хувь нэмрээ оруулж байгаагийн зэрэгцээ хамгаалалтын зурвасын ач холбогдлыг нийтэд сурталчлан ойлгуулахад ихээхэн нэмэртэй ажил болсон байна. Нас гүйцэж бүрэн хамгаалах чадвартай болсон ойн зурвас, зурвас хоорондын талбайд хөрсийг азот, фосфор, био ялзмагаар баяжуулж ургамал ургах нөхцлийг сайжруулдаг бөгөөд задгай хээр талынхаас үр тарианы ургацыг 20-40 хувь, хүнсний ногооны ургацын хэмжээг 50-80 хувиар нэмэгдүүлэх ач

холбогдолтойг тэмдэглэх хэрэгтэй. Уурамьсгалын өөрчлөлтийн нөлөөгөөр жижиг гол горхиуд хатаж ширгэж байгаагийн эсрэг түршилтын журмаар авч хэрэгжүүлсэн энэхүү арга хэмжээ нь орчны экосистемийг дэмжих бодит ажил болсон бөгөөд зөвхөн байгаль орчны төдийгүй иргэдийн эрүүл тав тухтай орчинд амьдрах нөхцөлийг хангах ач холбогдолтой, тодорхой үр дүнтэй, цаашид түгээн дэлгэрүүлбэл зохих арга хэмжээ болсон байна.

Зуунмодны голын дагуу ногоон бүс үүсгэх ажлын явц

Аймгийн албан байгууллагууд идэвхитэй оролцов

Төслийн нэр: Өрхийн жимсний аж ахуйг хөгжүүлэх, эко хашаа байгуулах ажил өрнүүлэе

Төслийн дугаар: MON/SGP/OP6/Y2/CORE/CD/2016/13

Хэрэгжүүлэгч байгууллага: Онон голын нөхөрлөлүүдийн нэгдсэн холбоо (ОМННХ), ТББ

Хамрах нутаг: Хэнтий аймгийн Өмнөдэлгэр, Батширээт, Биндэр, Баян-Адрага, Дадал, Норовлин сумд

ЖТХ-ийн санхүүжилт: 12,473 ам. доллар

Төсөл хэрэгжүүлэгчээс гаргасан хөрөнгө:

-мөнгөн: 1,625 ам. доллар

-материаллаг: 4,266 ам. доллар

Төсөлд хамрагдагсдын тоо: 400 иргэн

Төслийн зорилго: Онон мөрний сав газарт байрлах сумдын айл өрхүүдийг өөрийн эзэмшил хашаандаа өрхийн жимсний аж ахуй хөгжүүлэхэд дэмжлэг үзүүлэх, түүний ач холбогдлыг түмэнд сурталчлах, энэ үйл ажиллагааны явцад одоогийн хэрэглэж буй битүү банзан хашаагаа таримал модоор аажимдаа орлуулах боломжийг туршиж нийтийг уриалах, Хэнтий аймгийн нөхөрлөлүүд туршлагаа харилцан солилцох, олон нийтэд танилцуулах “Нөхөрлөлийн хөгжил-2017” наадмыг аймгийн төвд зохион байгуулах.

Айлуудын хоорондох хашаа орлох зурвас

Айлуудын хоорондох хашаа орлох зурвас

Үйл ажиллагаа: Төслийн хүрээнд дараах үйл ажиллагаа явуулжээ. Үүнд: Сэлэнгэ аймгийн “Тод хараа” нөхөрлөлөөс гэрээний дагуу үхрийн нүдний суулгацууд, Ногоон харш ХХК-иас хайлаас, үхрийн нүд, арнетикийн суулгацууд худалдан авч Норовлин, Дадал сумдын зорилтот бүлгийн айл өрхүүдээр тариулсны дээр ДБХС-гийн орон нутгийн мэргэжилтэнтэй хамтран 8 суманд 800 үхрийн нүдийг 80 өрхөд Их наяд булаг ХХК-иар бэлтгүүлсэн гарын авлагын хамт хүлээлгэн өгч мэргэжлийн хүнээр давхар заавар өгүүлж тариулжээ. Нөхөрлөлүүддээ зориулж сургалт үйлдвэрлэлийн түшиц мод үржүүлгийн газар байгуулах, Дадал суман дахь ОМННХ-ны дэргэд “Хүрэн шүгүй” сургалт, үйлчилгээний төвийн ерөнхий зураглалыг Улаанбаатар хотын Барилгын зураг төслийн “NEW CON” ХХК-иар хийлгэж сумын төвд 3 га газрыг хамарсан төмөр хашаа барьж дотор нь Адарга-Ус ХХК-иар худаг гаргуулж тоноглох 1.5 тн ус хадгалах савтай холбож 5 төрлийн модны үр худалдан авч талбайдаа тарьжээ. Мөн Дадал сумын Баян-Цагаан, Асгат нөхөрлөлийн био бордоо бэлтгэдэг нэр бүхий иргэдээс амин бордоо, хар шороо, хохир бууц авч мод үржүүлгийн талбайгаа бордсон байна. Түүнчлэн нөхөрлөлүүдийн бүтээгдэхүүнийг худалдаалах байр, Эко отог-худалдааны сүүдрэвч, морь, машины зогсоолыг барихад шаардлагатай барилгын материал, төмөр торон хашааг худалдан авч зарим ажлыг он дамжин хийхээр болжээ.

Онон мөрний сав газрын нөхөрлөлүүдийн туршлагыг солилцох, түгээх, олон нийтэд танилцуулах зорилготой “Нөхөрлөлийн

хөгжил-2017” наадмыг Чингис хотод үзэсгэлэн худалдаа, аймгийн шилдэг нөхөрлөлүүд болон шилдэг бүтээгдэхүүнүүдийн шалгаруулалт, “Дэвжээ” тэмцээн, танилцах үдэшлэг зэрэг олон арга хэмжээний хүрээнд зохион байгуулсан байна.

“Хүрэн шугуй” сургалт, үйлчилгээний төвийн хашаанд

Модны ургалт 8 дугаар сард

Үр дүн: Энэхүү төслөөр ОМННХ-оос цаашид олон жилийн туршид үргэлжлүүлэн явуулах 2 үйл ажиллагаа буюу сумдад өрхийн жимсний аж ахуй хөгжүүлэх, холбооныхоо дэргэд “Хүрэн шугуй” сургалт, үйлчилгээний төв ажиллуулах

эхлэлийг тавьснаар ажлаа төлөвлөж зохион байгуулалттай явуулах, нөхөрлөлийн гишүүдийг сургаж дадлагажуулах, хөгжүүлэх, хамтран ажиллах нөхцлийг бүрдүүлж чаджээ. Төслөөр 3 га газар бүхий сургалт үйлдвэрлэлийн төвийн эхлэл тавьж, 8 суманд өрхийн жимсний аж ахуй хөгжүүлэхээр 80 өрхийг хамруулан жимсний мод тарьж, 2 суманд 5 өрх айлын хашаанд цаашдаа модон хашааг орлох боломжтой мод бутан зурвас байгуулсан ерөнхий дүнтэй байна.

“Нөхөрлөлийн хөгжил-2017” наадмын нээлт

“Нөхөрлөлийн хөгжил-2017” наадам дээр

Төслийн нэр: Зөгийчдийг дэмжих, балт ургамал тариалж зөгийн бэлчээр, малын тэжээлийн нөөцийг нэмэгдүүлэх.

Төслийн дугаар: MON/SGP/OP6/Y2/CORE/BD/2016/14

Хэрэгжүүлэгч байгууллага: Буман үндэс нөхөрлөл

Хамрах нутаг: Сэлэнгэ, Төв, Хэнтий аймгийн зарим сумд

ЖТХ-ийн санхүүжилт: 8,694 ам. доллар

Төсөл хэрэгжүүлэгчээс гаргасан хөрөнгө:

-мөнгөн: 2,116 ам. доллар

-материаллаг: 7,453 ам. доллар

Төсөлд хамрагдагсдын тоо: 22 шинэ зөгийчин

Төслийн зорилго: Шинэ зөгийчдийг дэмжиж сургаж дадлагажуулах, зөгийн тоо толгой түргэн өсч балт ургамал бүхий бэлчээрийн талбайн хүрэлцээ муу болж байгааг харгалзан таримал балт ургамал бүхий зөгийн бэлчээр бий болгож зуны түршид зөгийн бал хураахад, намар балт ургамлын биет массыг хураан авч малын тэжээлд ашиглах туршилт хийх, ингэснээр байгалийн бэлчээрийг зохистой ашиглах нэг боломжийг бүрдүүлэх.

Хээрийн сургалт

Сургалтад хамрагдагсад

Үйл ажиллагаа: Энэхүү төслийг зөгийн аж ахуй эрхэлдэг туршлагатай гурван нөхөрлөлийн төлөөллөөс бүрдсэн 5 хүний бүрэлдэхүүнтэй баг хэрэгжүүлжээ. Төслөөр 5 аймгийн 22 шинэ зөгийчинг Дархан-Уул аймгийн Дархан суманд 3 өдрийн хээрийн сургалтад хамруулж зөгий маллах арга ажиллагааны талаар хичээл зааж заавар, зөвлөмжүүд өгч зөгий маллагаанд дадлагажуулах сургалт явуулж багш шавийн харилцаа тогтоон утсаар шууд харилцаж заавар зөвлөмж авч байх боломжтой болжээ. Мөн хошоон, гурвалжин будаа, морин дэл, царгас зэрэг балт ургамлыг хэрхэн тариалах талаар заавар өгч зарим зөгийчидтэй гэрээ байгуулан ОХУ-аас оруулж ирсэн үрээр ханган тариулж турших ажлыг хэд хэдэн газарт нийтдээ 67 га-д зохион байгуулсан байна. Төслийн багийн зүгээс балт ургамал тарьсан зөгийчидтэй зун намрын турш байнгын холбоотой ажиллаж балт ургамлын үрийн соёололт, ургалтын байдал, зөгийн балны гарц, ногоон массын хэмжээ зэргийг хянаж үр ашгийн тооцоо хийсэн байна. Түүнчлэн зарим газруудад багийн гишүүд ээлжлэн очиж ажлын явцтай танилцан заавар өгч сургамжуудыг баримтжуулж авснаас гадна бусад зөгийчдэд балт ургамлын ач холбгдлыг таниулах ажлыг хийсэн байна.

Өөрсдөө хийх тоног хэрэгслийн сургалт

Зөгий маллагааны сургалт

Үр дүн: Зөгийчид хамтран анх удаагаа энэ төслөөр зарим төрлийн балт ургамлыг тариалж зөгийн нэмэлт бэлчээр буй болгох ажлыг хийснээр нийтлдээ 67 га газарт хошоон, гурвалжин будаа, морин дэл, царгас тарьж зөгийн бэлчээрийн нөөц, бал хураалтаа тодорхой хэмжээгээр нэмэгдүүлж чадсан бөгөөд энэ ажлыг нөхөрлөлийн түвшинд үргэлжлүүлэн хийх сонирхолтой, чадвартай болсон нь цаашид зөгийн таримал бэлчээрийг олноор бий болгох үүд хаалгыг нээж өгсөн чухал ач холбогдолтой арга хэмжээ болжээ. Мөн балт ургамлын үр тарьж үргүүлэх шинэ мэдлэг, туршлагатай болж

зөвхөн хураах балны хэмжээгээ нэмэгдүүлээд зогсохгүй ногоон массыг нь малын тэжээлд нэмэр хандив болгох давхар хожлын аргад суралцан мэдлэг туршлагын хүрээгээ тэлсэн нь элдэв шалтгаанаар ургамлын гарц муудаж төрөл зүйл нь цөөрсөөр байгаа өнөө үед хөдөөгийн хөдөлмөрчдийн ахуйн сэтгэлгээ, аж ахуйн хөгжилд нөлөөлөхүйц ажил болсон байна. Зэргэлдээх ОХУ-ын Буриад улсад таримал бэлчээрт нэг бүл зөгийнөөс 120-150 кг бал авдаг бол манайд нэг бүлээс ердөө 15-20 кг бал авч байгаа жишээнээс зөгийн таримал бэлчээрийн ач холбогдлыг хялбархан ойлгож болохоор байна.

Зөгийн таримал бэлчээр, Хэрлэн сум

Зөгийн таримал бэлчээр, Баянгол сум

Төслийн нэр: Тарагт суманд булгийн эхийг хаших, ойн зурвас байгуулах

Төслийн дугаар: MON/SGP/OP6/Y2/CORE/LD/2016/15

Хэрэгжүүлэгч байгууллага: Арвайн цэцэрлэгжилт, нөхөрлөл

Төслийн байршил: Өвөрхангай аймгийн Тарагт сум

ЖТХ-ийн санхүүжилт: 8,126 ам. доллар

Төсөл хэрэгжүүлэгчээс гаргасан хөрөнгө:

-мөнгөн: 0

-материаллаг: 10,964 ам. доллар

Төсөлд хамрагдагсдын тоо: 53 малчин, ногоочин

Төслийн зорилго: Хүн малын үндны эх үүсвэр болсон булаг шандын эхийг хамгаалалтанд авч хашаажуулан дотор талд нь мод тарьж малын хөлөөр эх үндрага нь багасах, бохирдохоос хамгаалах, мөн жижиг тариа, ногооны талбайд хамгаалалтын зурвас байгуулан хөрсний элдэгдэл эвдрэлтэй тэмцэх ажлыг Өвөрхангай аймагт сурталчлан дэлгэрүүлэх.

Тарагтын халуун рашааны эхийг хашиж хамгаалав

Арвайн тал багийн "Тал булаг"

Үйл ажиллагаа: Сумын удирдлага, нутгийн малчид, иргэдтэй урьдчилан хэлэлцэж тохиролцон төсөлд тусгасны дагуу Өвөрхангай аймгийн Тарагт сумын Арвайн тал багийн 2 булаг, Хүрэмт багийн 3 булаг, Эх булаг багийн 4 булаг дээр хамгаалалтын арга хэмжээ авч булаг тус бүрийн эхийг хашаажуулах ажлыг малчны бүлгүүдийн гишүүдийн идэвхитэй оролцоотойгоор гүйцэтгэсэн байна. Хашаажуулсан талбай бүрт улиас, бургас, саваа модыг зохих технологийн дагуу тарьж цаашид харж хандах, арчилж тордох ажлыг булаг тус бүр дээр ажилласан орчных нь малчны бүлэгт хариуцуулан өгчээ. Тохижуулсан талбай бүрийг самбартай болгож эвдэж сүйтгэхгүй байхыг иргэдэд анхааруулсан байна.

Тарагт сумын хэмжээнд газар тариалангийн зориулалтаар 70 га талбай ашигладаг бөгөөд тэнд 56 өрх, 6 нөхөрлөл, 4 хоршоо үйл ажиллагаа явуулдаг байна. Мөнхүү төслөөр Хөдөлмөр нөхөрлөл, Хамтын хүч бүлэг, Хүрэмтийн буянт рашаан хоршоо, Мөнхийн хүрэмт нөхөрлөлийн нийт 6 га талбайд хамгаалалтын зурвас байгуулах ажлыг эхлэн хийсэн байна.

Арвайн тал багийн "Эх булаг"

ХӨГЖИЛ ДЭВШИЛД ХАМТДАА

Номгон багийн "Адгийн булаг"

Хүрэмт 3-р баг "Хөдөлмөр нөхөрлөлийнхөн"

Үр дүн: Төслөөр Өвөрхангай аймгийн Тарагт суманд 9 бүлгийн эхийг хашиж хамгаалан дотор талд нь мод тарьж нийтдээ 6 га талбайтай ногооны 4 талбайд хамгаалалтын зурвас хийсэн ерөнхий дүнтэй байна. Эдгээр ажлуудыг хийснээр бүлгийн эх ундарга малын хөлөөр дагтаршин татрах, усны эх үүсвэр бохирдох аюулгүй болж малчид, иргэдийн усны хангамж, орчны экологид эерэг нөлөөл үзүүлэх бөгөөд ногооны талбайн хөрсний элэгдэл буурч ургацын хэмжээ нэмэгдэх нэг нөхцөл бүрдэж байна. Мөн бусад сумдын малчид иргэдэд сайн жишээ болжээ.

Хүрэмт 3-р баг "Хүрэмтийн буянт рашаан хоршооныхон"

Төслийн нэр: Жижиг Төслийн Хөтөлбөрөөс 2003-2014 онуудад хэрэгжүүлсэн үйл ажиллагааны тойм + хамгаалалтын зурвас

Төслийн дугаар: MON/SGP/OP6/Y2/CORE/LD/2016/16

Хэрэгжүүлэгч байгууллага: Ногоон замнал, Жимсний эх цэцэрлэг ТББ-ууд

Хамрах нутаг: Булган, Дундговь, Төв, Хэнтий аймгуудын зарим сумд

ЖТХ-ийн санхүүжилт: 22,402 ам. доллар

Төсөл хэрэгжүүлэгчээс гаргасан хөрөнгө:

-мөнгөн: 5,769 ам. доллар

-материаллаг: 17,024 ам. доллар

Төсөлд хамрагдагсдын тоо:

Төслийн зорилго: ДДБОС-гийн ЖТХ-өөс 2003-2014 онуудад Монгол улсад явуулсан үйл ажиллагаанд дүн шинжилгээ хийж нэгтгэн дүгнэж нийтийн хүртээл болгох, Төв аймгийн Жаргалант, Батсүмбэр суманд хамгаалалтын ойн зурвас байгуулах ажлыг гүйцэтгэн энэ ажлыг сурталчлан дэлгэрүүлэх.

ЖТХ-ийн 2003-2014 оны үйл ажиллагааны тойм ном

Үйл ажиллагаа: Энэ төслийг 2 төрийн бүс байгууллага хамтран хэрэгжүүлсэн байна. ДДБОС-гийн ЖТХ-өөс 2003-2014 онуудад Монгол улсад явуулсан үйл ажиллагаанд дүн шинжилгээ хийж нэгтгэн дүгнэж нийтийн хүртээл болгох ажлыг гүйцэтгэсэн Жимсний эх цэцэрлэг ТББ ЖТХ-өөс Монгол улсад үйл ажиллагаагаа явуулж эхэлсэн он буюу 2003 оноос 2014 оны дуусталхи хугацаанд хэрэгжсэн 403 төсөлтэй нэг бүрчлэн танилцан судалж нэгтгэн дүгнэж “Байгаль орчноо хамгаалахад хамтдаа” нэртэй 90 хуудас бүхий номыг хэвлүүлсэн бол Ногоон замнал ТББ Төв аймгийн Жаргалант, Батсүмбэр, Зуунмод сумдад жижиг тариа, ногооны талбайд хамгаалалтын зурвасыг хэрхэн байгуулах талаар сургалт суртчилгаа явуулж 4 талбайд хамгаалалтын зурвас байгуулах ажлыг эзэмшигчидтэй нь хамтран хийж гүйцэтгэжээ.

Талбайн хамгаалалтын зурвасын ажил, Батсүмбэр

Талбайн хамгаалалтын зурвас, Жаргалант

Үр дүн: ДДБОС-гийн ЖТХ-өөс 2014 оны дуусталхи хугацаанд хэрэгжүүлсэн 403 төслүүдэд дүн шинжилгээ хийж ном болгон гаргаж нийтийн хүртээл болгосон нь төслөөр бий болгосон үнэт зүйлс, сайн жишээнүүдтэй дараа дараагийн нөхөрлөл, бүлгүүд танилцаж ажил амьдралдаа хэрэгжүүлэхэд ихээхэн үр дүнтэй, ач холбогдолт бүхий ажил болсон байна. Мөн хөрсний элэгдэлтэй тэмцэх, нэгж талбайгаас авах ургацыг нэмэгдүүлэх хамгийн энгийн аргуудын нэг болох хамгаалалтын гэж нэрлэгдэх амьд мод, бутан зурвасыг хүн бүр мэддэг боловч амьдрал дээр хийхгүй байгааг өөрчлөхөд тодорхой хувь нэмэр болсон гэж үзэхээр байна.

Зуунмод голын хамгаалалтын зурвасын ажил

Талбайн хамгаалалтын зурвас, Жаргалант

Төслийн нэр: Ногоон хөгжилд ойн нөхөрлөлүүдийн оролцоог нэмэгдүүлэх нь

Төслийн дугаар: MON/SGP/OP6/Y2/CORE/CD/2016/17

Хэрэгжүүлэгч байгууллага: Нутгийн байгаль ТББ

Хамрах нутаг: Булган, Дархан-Уул, Төв, Сэлэнгэ аймгуудын зарим сумд

ЖТХ-ийн санхүүжилт: 12,239 ам. доллар

Төсөл хэрэгжүүлэгчээс гаргасан хөрөнгө:

-мөнгөн: 1,369 ам. доллар

-материаллаг: 5,526 ам. доллар

Төсөлд хамрагдагсдын тоо:

Төслийн зорилго: Байгаль орчныг хамгаалах үйл ажиллагаа явуулж байгаа нөхөрлөлүүдийг чадавхижуулах, хөрсний үржил шимийг сайжруулах бүтээлч үйл ажиллагаанд татан оролцуулах, Дархан-Уул аймгийн Орхон суманд хөрсний элэгдэлтэй тэмцэх агро-экологийн зарим арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэх.

Сургалт-Зөвлөгөөн, Хутаг-Өндөр

Био бордоо хийх талбайн сургалт, Хутаг-Өндөр

Үйл ажиллагаа: Төв, Булган, Сэлэнгэ, Дархан-Уул аймгийн ойн хамтын менежментийн 60 гаруй нөхөрлөлийн гишүүн 82 иргэнд үр боргоцой бэлтгэх, үржүүлэг хийх технологи, ойжуулалт хийх арга технологи, ойн дагалт баялгийг ашиглах технологи, зөгийн үржүүлэг, бууцыг задлах, чийгийн улаан хорхойгоор биоялзмагт бордоо бэлтгэх, зах зээлд нийлүүлэх гэсэн сэдвүүдээр онолын болон дадлагын сургалтыг Булган аймгийн Хишиг-Өндөр, Дархан-Уул аймгийн Хонгор сумдад зохион байгуулжээ.

Дархан-Уул аймгийн Орхон сумын газар тариалангийн бүсэд байгуулж байгаа хамгаалалтын зурвасыг агч, улиас, хайлаас, бургас бүхий нийт 9000 модоор нэмэгдүүлэх ажлыг орон нутгийнхантай хамтран зохион байгуулж тус нутагт тариа, ногооны ажил эрхэлж байгаа 300-аад өрхийн гишүүдэд хөрсний үржил шимийг сайжруулах амин бордооны ашиг тус, хийх арга, хэрэглэх талаар мэдээлэл, суртчилгаа хийж заавар тараасан байна.

Амин бордооны сургалт, Хонгор сум

Амин бордооны сургалт, Дархан-Уул аймаг

Мод тарих хөдөлгөөн Орхон суманд эхэлсэн

Үр дүн: Манай орны газар тариалангийн гол нутгууд болох Булган, Төв, Сэлэнгэ, Дархан-Уул аймгуудад үйл ажиллагаа явуулдаг 60 гаруй нөхөрлөлийн 82 гишүүнд байгаль хамгаалах, нөхөн сэргээх, хөрсний элэгдэлтэй тэмцэх чиглэлээр сургалтууд явуулж чадавхижуулан цаашид явуулах үйл ажиллагааг нь онолын мэдлэг болон дадлагаар баяжуулж дэмжиж өгсөн нь төслийн нэг томоохон үр дүн болжээ. Манайх шиг хавар, намартаа хүчтэй салхитай тэр нь тариа, ногооны талбайн хөрсийг олон арван тооноор нь агаар хийсгэж хөрсний хүчтэй элэгдэлд оруулдаг улс оронд хамгийн түрүүнд авч хэрэгжүүлбэл зохих арга хэмжээний нэг болох хамгаалалтын зурвас байгуулах ажлыг Дархан-Уул аймгийн жимс ногооны гэгдэж байсан Орхон суманд жил дараалуулан хийж байгаа нь энэ сумын газар тариалангийн үйлдвэрлэлд чухал ач холбогдолтой бөгөөд бусад сумдад хэрэгжүүлүүштэй, удахгүй үр дүнгээ харуулах ажил болсон байна.

Орхон сумын ногооны талбайн хамгаалалтын зурвас

Төслийн нэр: Аялал жуулчлалаар нөхөрлөлүүдийн орлогыг нэмэгдүүлэх

Төслийн дугаар: MON/SGP/OP6/Y2/CORE/BD/2016/18

Хэрэгжүүлэгч байгууллага: Технож бизнес инкубатор төв ТББ

Хамрах нутаг: Булган, Төв, Сэлэнгэ, Хэнтий аймгийн зарим сумд

ЖТХ-ийн санхүүжилт: 13,870 ам. доллар

Төсөл хэрэгжүүлэгчээс гаргасан хөрөнгө:

-мөнгөн: 13,611 ам. доллар

-материаллаг: 2,365 ам. доллар

Төсөлд хамрагдагсдын тоо: 35 нөхөрлөлийн гишүүд

Төслийн зорилго: Өмнө нь хэрэгжүүлсэн төслийнхөө амжилтыг бататгах, мэдлэг, туршлагаа бусадтай хуваалцах, тогтвортой, өсөх ирээдүйтэй аялал жуулчлалын үйл ажиллагаанд олон ойн нөхөрлөлүүдийн оролцоог нэмэгдүүлэх, сурган чадавхижуулах, тэдэнтэй хамтран аялал жуулчлалын бүтээгдэхүүнүүд бий болгон зах зээлд амжилттай нэвтрүүлэх.

Аялал жуулчлалын сургалт зөвлөгөөн, УБ

Хэлэлцүүлэг - Төлөвлөлт, Мандал сум

Үйл ажиллагаа: Булган, Төв, Сэлэнгэ, Хэнтий аймгийн зарим суманд аялал жуулчлалын үйл ажиллагаа эрхлэхийг зорин ажиллаж байгаа нөхөрлөл, бүлгүүдийн 35 гишүүнийг Улаанбаатар хотод нутгийн иргэдэд түшиглэсэн аялал жуулчлал хөгжүүлэх 2 өдрийн сургалт хэлэлцүүлэгт хамруулсны дараа Төв аймгийн Алтанбулаг, Сэлэнгэ аймгийн Мандал суманд нутгийн иргэдэд түшиглэсэн аялал жуулчлалыг амжилттай хөгжүүлж байгаа нөхөрлөл, бүлгүүдийн үйл ажиллагаатай газар дээр нь танилцуулж туршлага судлуулсны үндсэн дээр хэлэлцүүлэг зохион байгуулж аялал жуулчлалын бүтээгдэхүүнүүдээ нэг бүрчлэн хэлэлцэж хамтран ажиллах талаар тохиролцож зарим нөхөрлөл, бүлэгтэй гэрээ байгуулан үйл ажиллагаагаа явуулж байна. Бусдаас ялгарах, жуулчдыг татах үүднээс нөхөрлөлүүдийн нөөц, боломж дээр үндэслэн эсгий, сүлжмэл эдлэл, мал аж ахуй, арьс ширэн бүтээгдэхүүн, модон эдлэл гэх мэтээр тэдний давуу талыг нь гаргаж тухайн төрлийн отог хэлбэрээр төрөлжүүлэхээр зорин үнийн хувьд боломжийн байж үйлчилгээгээ юуны өмнө дотоодын аялагчид руу чиглүүлэн ажиллаж байна. Мөн төслөөр Мандал суман дахь өөрийн отогтоо аялалын ширээ, сандал, аяга, таваг, халбага, сэрээ, хутга, чийгний гүдас, шорлогний бүрдэл, мах шарагч, сүүдрэвч, бөмбөг, шатар, агаарын теннис, чанга яригч, ус цэвэршүүлэгч, аяны эмийн сангийн бүрдэл гэх мэт шаардлагатай жижиг тоног хэрэгслийг худалдан авч нийлүүлсэн байна.

Сургуулийн сурагчид амралтаараа

Зуны гэр сургалт

Үр дүн: Энэхүү төслийн гол үр дүн нь Сэлэнгэ аймгийн Мандал суманд өөрийн аялал жуулчлалын отогоо байгуулж тодорхой мэдлэг, туршлага хуримтлуусан Технож бизнес инкубатор төв ТББ нь 4 аймгийн тодорхой сумдад нутгийн иргэдэд түшиглэсэн аялал жуулчлалын үйл ажиллагаа явуулахыг зорин ажиллаж

байгаа 35 нөхөрлөл, бүлгийн гишүүдийг сургаж чадавхижуулан заримтай нь аялал жуулчлалын бүтээгдэхүүн хамтран гаргах, зар суртчилгаа, маркетинг хийх, аялагчид хүлээн авах тал дээр хамтран ажиллаж байгаа явдал юм.

Амрагч хүүхдүүд зуны асартаа

Суртчилгааны бүтээгдэхүүнүүдийн нэг нь

Төслийн нэр: Говийн бүсэд загийг орлох түргэн ургадаг түлшний мод, тэжээлийн ургамал тариалж, ашиглах боломж-1 туршилт

Төслийн дугаар: MON/SGP/OP6/Y2/CORE/LD/2016/19

Хэрэгжүүлэгч байгууллага: Байгаль, орчны судалгаа хөгжлийн үндэсний хүрээлэн ТББ

Төслийн байршил: Баянхонгор аймгийн Богд сум

ЖТХ-ийн санхүүжилт: 20,315 ам. доллар

Төсөл хэрэгжүүлэгчээс гаргасан хөрөнгө:

-мөнгөн: 0

-материаллаг: 14,830 ам. доллар

Төсөлд хамрагдагсдын тоо: Богд сумын “Орог нуурын хишиг” хоршооны малчид

Төслийн зорилго: Байгалийн нөөцийн хамтын менежментийн түншлэлийг орон нутгийн малчид, иргэдэд таниулах, тэдний идэвхитэй оролцоотойгоор түлшний мод, тэжээлийн ургамал, бусад зүйлсийг тарьж ургуулах боломж байгааг бодит жишээгээр харуулж, нүүр голын сав газар, орчны экосистемийг нутгийн иргэдийн оролцоотойгоор хамгаалахад дэмжлэг үзүүлэх.

Үйл ажиллагаа: Төсөл хэрэгжүүлэгч нь Баянхонгор аймгийн Богд сумын “Орог нуурын хишиг” хоршооны малчин гишүүдтэй хамтран түлшний мод, тэжээлийн ургамал тарьж ургуулах туршилтын ажлыг 36 сарын хугацаанд хэрэгжүүлэхээр ажлаа эхэлжээ. Үүний тулд Орог нуурын баруун өмнө талд талбай сонгож хашаажуулан худаг гаргаж 4-5 хүн байрлах байр

Худаг гаргасны дараа

Тарилт туршилтын ажлын явц

Малчид мод тарих ажилд

Худгийн усыг татаж бүлээсгэх сав

бэлтгэж говийн нөхцөлд хурдан ургаж түлшинд хэрэглэх боломжтой модлог ургамлууд болон малын тэжээлийн зарим ургамлуудыг сонгон нутгийн иргэдтэй хамтран тарьж, үсалгаа, арчилгаанд мөн иргэдийг оролцуулан ажиллаж байна.

Үр дүн: Энэхүү төсөл нь элсний нүүдэл, цөлжилтийг сааруулах, экологид ээлтэй түлшний мод, тэжээлийн ургамал, биомасс ихтэй бут сөөг тарих, биологийн олон янз байдлын хамгаалал, нөхөн сэргээлт, байгалийн нөөцийн хамтын менежментэд малчдын бүлгийн оролцоо, түншлэлийг бий болгоход тодорхой хувь нэмэр оруулж байгаа юм. Богд сумын нутаг Орог нуурын зүүн эрэг, Түйн голын сав газрын адгаар мод, модлог ургамал байхгүйгээс гадна Орог нуурын урд болон баруун урд хэсгээр ургасан заг мод, шаваг, харгана, буйлс зэрэг бут сөөгийг нутгийн малчид түлшинд их хэрэглэж ирснээс нөөц нь үлэмж багасч түлшинд ашиглахыг хязгаарласан тул эндхийн айл өрхүүдийн түлшний хэрэгцээнд нэмэр хандив болох зорилгоор хурдан ургадаг мод, бутнуудын эх ургамлын плантаци байгуулж цаашдаа суулгац үржүүлэх эхлэлийг тавих туршилтын ажлыг амжилттай үргэжлүүлэн хийж байна.

Төсөл эхэлснээс 2 сарын дараа

Төслийн хашаанд байрны орчимд

Төслийн нэр: “Мөнгөн усны хэрэглээг хязгаарлая” + “Ногоон дэлхий”

Төслийн дугаар: MON/SGP/OP6/Y2/CORE/CH/2016/20

Хэрэгжүүлэгч байгууллага: Байгаль орчин-Эмэгтэйчүүд ТББ, Озон нийгэмлэг ТББ

Төслийн хамрах хүрээ: Баянхонгор, Өвөрхангай, Төв, Сэлэнгэ болон бусад аймгууд

ЖТХ-ийн санхүүжилт: 17,497 ам. доллар

Төсөл хэрэгжүүлэгчээс гаргасан хөрөнгө:

-мөнгөн: 4,063 ам. доллар

-материаллаг: 731 ам. доллар

Төсөлд хамрагдагсдын тоо: 1400 хүнд мэдээлэл суртчилгаа хүрсэн

Төслийн зорилго: Хувиараа алт олборлогч иргэдэд мөнгөн усны хор хөнөөлийг сайтар ойлгуулах, түүнийг хэрэглэхээс сайн дураараа татгалзахад чиглэсэн мэдээлэл, суртчилгааны ажлыг гар аргаар алт олборлолт хийдэг иргэд бүхий хэд хэдэн аймагт зохион байгуулах, бага насны хүүхдүүдийн танин мэдэхүй, экологийн боловсролд зориулсан 3 цуврал ном гаргах.

Зурагт хуудас

Суртчилгааны хуудас

Үйл ажиллагаа: Энэ төслийг хоёр ТББ хамтран хэрэгжүүлсэн бөгөөд “Байгаль орчин-Эмэгтэйчүүд” ТББ-аас мөнгөн усны хор хөнөөлийг иргэдэд ойлгуулах, түүнийг хэрэглэснээр ямар аюултай байдалд хүрч болохыг хувиараа алт олборлогчдод таниулахад чиглэсэн 2 төрлийн зурагт хуудас, мөнгөн ус гэж юу болох, түүний хор хөнөөлөөс хэрхэн сэргийлэх, хэрэглэхээс татгалзахыг уриалсан мэдээлэл, танилцуулах хуудсуудыг олноор хэвлэн мөнгөн ус хэрэглэж байж болзошгүй аймаг сумдаар тарааж суртчилсны дээр мөнгөн усны хор, аюулыг таниулах 20 минутын видео танилцуулга гаргаж орон нутагт сурталчилгаандаа ашигласан бөгөөд нийгмийн зарим сайтуудад байршуулсан бол “Озон нийгэмлэг” ТББ цэцэрлэгийн насны болон ерөнхий боловсролын сургуулийн бага ангийн сурагчдын экологийн боловсрол болон танин мэдэхүйд зориулан сонирхолтой хэлбэрээр зохиож бичсэн 3 цуврал номыг хэвлэн гаргажээ.

Суртчилгааны хуудас

Мөнгөн ус нь хүний мэдрэлийн системд нөлөөлөөд зогсохгүй, 3-4 үе удам дамжин хордуулдаг маш хүчтэй, аюултай бодис юм.

МӨНГӨН УС ГЭЖ ЮУ ВЭ?

Мөнгөн үс нь байгаль дээр тохиолддог 6 шингэн металлын нэг юм. Хүрлэн буй орчимд мөнгөн үс нь "Металл мөнгө үс", "Органик буй мөнгөн үс", "Органик мөнгөн үс" гэсэн 3 ангид оршдог.

Металл мөнгөн үс нь галагдсан мөнгөлөг өнгөтэй бөгөөд тасалгаан биед шүүсэн хэлбэрт оршдог цорын ганц металлын хэмд "үхэр" хэлбэрт шилсэн нь хүний эрхтэн мэндэл маш хортой. Эсвэл мөнгө мөнгөн үс агуулж байгаа хэрэгдэл байна.

Органик буй мөнгөн үс нь мөнгөн үсний үс дэс хэс нэригддэг бөгөөд ихэвчлэн хүчтэйгээр, хлор, хүхэрлэг нэгдсэн дэс хэлбэртэй байдаг. Хүхэрлэг мөнгөн үс нь агаарын тоосонцор болон уурын амьсган нэгддэг бөгөөд уулын өнгөн шилээс хийгддэг хэрэгдэл байна.

- Органик мөнгөн усы гол төлөөлөгч нь металл мөнгөн ус, арил мөнгөн ус юм. Эдгээр нь ууршилтай шавж чанартай бөгөөд усанд амархан уусдаг. Загасанд ихээр байдаг байна. Далайн хоол хүнсээр дамжин хүний биеийн эд эсэд хуримтлагдаж, биеэс удаан явгардаг онгой хортой хийлэн бодис бөгөөд Минамата өнцгий гол төлөөлөгч болдог.

1956 онд Ялны Кошгу арал дээр Минмата хотын хийний үйлдлийг хөгжүүлж дэлвэл хөдлө бөгөөд Гэнд амьдардаг халдгаас хош хүнсээ залуугийн олон мянган ялангууш мөнгө усаар хөржж, үнэ насаа далайгаар Дэлгэр эргэлдэ. Мөнгөн усаар хөржсөн оюулгол, тухайн үедээ Минмата өнөөч хош нэрлэж байсан Минмата өнөөч нь Метилийн системийг урвас үзүүлэлт, хөрлөд нь төв мэргэжлийн системийг эмгэгшүүрн уламгаар тэнийг гэмтэн уламжлал дэлвэл бөгөөд хош хийний нь тус хотын эргэлдээ ооош хуураг илэрлээ байла.

1.5 литрийн багтаамжтай саванд хийсэн мөнгөн ус 20 кг жин талдуг бөгөөд уснаас 13.5 дахин жижиг шанган металлыг мөн байна. Олон улсад Мөнгөн уусь Термометр, Барометр, Манометр, Спигмометр, Лазер олон төрлийн шинжлэх ухааны тасархором бүтээхэд мөн уул уурхайн салбарт ихээр ашигладаг. **Нэг кг мөнгөн ус 20 г газарт тараж, аюултай нөхцөл байдлыг уусалдаг байна.**

Мөнгөн усны эх үүсвэрүүд

БАЙГАЛИЙН:

- Галт уулын дэлбэрэлт
- Усны эргэлт
- Хад чулууны өгөршил

- Топь, металл хайлуулах, цементийн үйлдвэрүүдийн хаягдал
- Түүшний шаталт
- Цахилгаан стандын утаа
- Хог хаягдал, цогцос шатаах газрын утаа
- Шийдлийг хамруулсан үйлдвэр, газрын хяналт

Монгол Улсын Засгийн Газар 2007 оны 11-р сард мөнгөн урсг ашигтай импортлогчийг хөрөнгийн шийдвэр гаргасан ч шиндэрийн хэрэгсэлт, хяналт хангалтгүйгээс мөнгөн урсг хэрэгсэл дэлд хэлбэр бүхү улам аюултайв нөхцөлд шилжээд байна.

MӨНГӨН УС ТАНЫ БИЕД... 1

1. Амьсгалын замаар нэвтрэн орно.

Хууль бусаар мөнгөн үс харагдан авт олборлох явцад амьсгалын замгаар дэмжсэн хуурай биед өвчлөхөд Зүг үед:

- Хоолой хөндүүрлэж өвдөх
- Амьсгаадах
- Тогтой өвдөх
- Биений бүлчлэн сулрах
- Бронхит болон уршмын үрэвслийн шинжүүд илэрнэ

2. Хоол босоруулах замаар нэвтрэн орно.
Далайн гаргалийг хоол хүнс гэр дундаа загас, халиг, тунца, шүдний эмчилгээнд хэрэглэдэг. Далайн усны амьтайг аман помбо, эрдэс түүхийг минин агуулга гэдгээ косметик, ялангуяа шайруулах үйлчилгээнд буталдаггүйн, халууны шал, дарагт хэмжээг алгавар агаарын даралт хэмжээг мансмерт басж зэрэг минин ус агуулга бөгөөд хоол босоруулах замаар минин гэр мэддэг нэвтрэн хоол босно байна.

Энэ үед:

- Судасны цохилт хурдсах
- Бие сулдах
- Дэлхий чирэх
- Цусаар гүйлж

Эхний үеийн үзэгдэл

3. Арьс салстаар нэвтрэн орно.

Металл мөнгөн усны уур нь арьс салстаар бие махбод нэвтрэн ордог. Энэ үед:

- Арьс загатнах
- Арьсан дээр тууралт гарах шинэ илэрэл

Үр дүн: Мөнгөн усны хор хөнөөлийг хувиараа алт олборлогч 400 гаруй иргэдэд ухуулан таниулснаар олон иргэдийн эрүүл мэндэд тустай үйл хийж, байгаль орчныг мөнгөн усны бохирдлоос хамгаалахад тодорхой хувь нэмэр оруулсан байна. Түүнчлэн хэвлэн гаргасан 3 ном ойролцоо тооцоогоор 2500-3000 хүүхдэд хүрснээрээ тэдний боловсрол хүмүүжилд өөрийн хувь нэмрээ оруулсан гэж дүгнэхээр ажил болжээ.

Мэдээллийн хуудас

Хүүхдийн экологийн боловсролд зориулсан номууд

Төслийн нэр: Нутгийн иргэдийн оролцоотойгоор мөнгөн усны далд хэрэглээтэй тэмцэх, хамтдаа хянах

Төслийн дугаар: MON/SGP/OP6/Y2/CORE/CH/2016/21

Хэрэгжүүлэгч байгууллага: Жижиг дунд үйлдвэрийн хөгжил нэгдсэн холбоо ТББ

Хамрах нутаг: Баянхонгор, Өвөрхангай, Төв, Сэлэнгэ болон бусад аймгууд

ЖТХ-ийн санхүүжилт: 8,926 ам. доллар

Төсөл хэрэгжүүлэгчээс гаргасан хөрөнгө:

-мөнгөн: 0

-материаллаг: 7,475 ам. доллар

Төсөлд хамрагдагсдын тоо:

Төслийн зорилго: Мөнгөн усны далд хэрэглээг зогсоохын тулд орон нутагт сайн дурын ухуулагчдыг бэлтгэх, мэдээлэл, суртчилгааг нутгийнх нь иргэдээр дамжуулан хувиараа алт олборлогсдод хүргэх, нөлөөлөх.

Сургалт мэдээлэл суртчилгаа сумдад

Үйл ажиллагаа: Хувиараа алт олборлогсдод нөлөөлөх, мөнгөн ус хэрэглэснээс үүсэх хор хөнөөл, бодит аюулыг тэдэнд ажил, үйлчилгээ, энгийн ярианы явцад тайлбарлан таниулж ойлгуулах үүрэг, зорилго бүхий сайн дурын ухуулагчдыг бэлтгэх сургалтыг Баянхонгор, Өвөрхангай аймгийн 7 суманд төрийн албан хаагчид, нийгмийн идэвхитэй бүлгийн гишүүд, нутгийн нөлөө бүхий иргэдийг оролцуулан хийж гэрчилгээ олгосон байна. Гэрчилгээ авсан хүмүүсийг зохион байгуулалтад оруулан хийх ажлын удирдамж, чиглэл, сургалтын гарын авлагаар хангах ажлын хүрээнд “Мөнгөн усны хор хөнөөлийн эсрэг тэмцэлд хамтдаа” ном болон түүний товчилсон хувилбарыг бэлтгэж хэвлүүлэн тэдэнд болон бусад хувиараа алт олборлогч иргэдэд хүргүүлсэн байна.

Сургалт мэдээлэл суртчилгаа сумдад

Сургалт мэдээлэл суртчилгаа сумдад

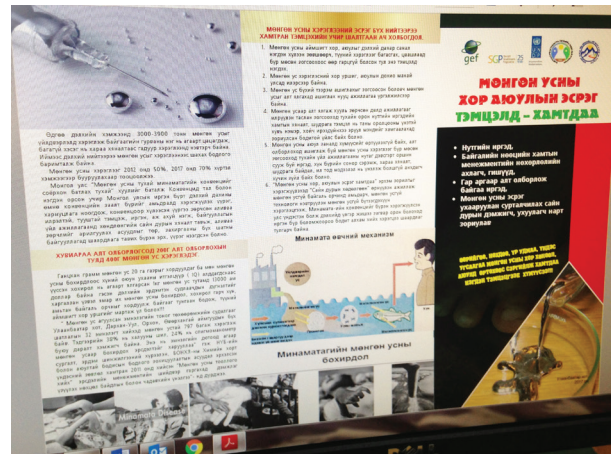

Сургалтанд хамрагдаж гэрчилгээ авсны дараа

Үр дүн: Хувиараа алт олборлох явцад мөнгөн үс хэрэглэсний улмаас хүний эрүүл мэнд, байгаль орчинд үзүүлэх хор хөнөөл, аюулыг өдөр тутмын харилцааны явцад төрийн албан хаагчид, нийгмийн идэвхитэй хүмүүс болон нөлөө бүхий иргэдээр дамжуулан иргэд, олон нийт, алт олборлогсдод ойлгуулж улмаар мөнгөн усны хэрэглээнээс татгалзуулах энэхүү энгийн аргыг хэрэглэснээр зарим үр дүн гарч эхэлсныг эргэх холбоогоор авч байгаа мэдээ харуулж байгаа аж.

Мэдээлэл суртчилгааны зориулалтаар гаргасан ном

Номын хураангуй хуудас

ХАЯГ:

Даян Дэлхийн Байгаль Орчны Сангийн Жижиг Төслийн Хөтөлбөр
НҮБ-ын Хөгжлийн Хөтөлбөр, НҮБ-ын байр, НҮБ-ын гудамж-14,
Сүхбаатар дүүрэг, Улаанбаатар-14201, Монгол улс

Утас: 976 (11) 327585 ext-1140, 70112883

Цахим шуудан: ganbaatar.bandi@undp.org
narangarav.gankhuyag@undp.org